AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGOLNEJ

PROWADZENIE DZIAŁAŃ NIEREGULARNYCH

Materiały z konwersatorium

1

S/2095

Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej
S/2095
05-002095-001-0

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Cwid. II

59801

WARSZAWA 1993

A K A D E M I A O B R O N Y N A R O D O W E J

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
59801

PROWADZENIE

DZIAŁAŃ NIEREGULARNYCH

/ Materiały z konwersatorium/

egz. poj.

S/2085

W A R S Z A W A 1 9 9 3

W S T Ę P

Problematyka działań nieregularnych jest bardzo rozległa i złożona. Chcąc poprawnie rozstrzygnąć poszczególne kwestie wielowątkowych działań należy rozpatrzyć wszelkie okoliczności towarzyszące przechodzeniu do nich, jak również rzutujące na prowadzenie działań wewnątrz ugrupowania przeciwnika.

Na poprzednich konwersatoriach omówione zostały kwestie poprzedzające przystąpienie określonych pododdziałów (zgrupowań taktycznych) do prowadzenia działań nieregularnych. Poprzez ukazanie okoliczności i warunków w jakich znajdą się wojska na zapleczu przeciwnika, dążyliśmy do przedstawienia położenia i możliwości zgrupowań taktycznych. Tym samym stworzona została podstawa do dalszych rozważań dotyczących powodzenia działań nieregularnych.

To temat dzisiejszego konwersatorium, na którym sądzę, że obok kwestii dotyczących taktyki działań zostaną zaprezentowane możliwe sposoby rozwiązania problemów z obszaru zabezpieczenia i wsparcia logistycznego. Te dwie sfery są bowiem ściśle ze sobą związane i wzajemnie warunkują się; poprawne rozstrzygnięcie kwestii bytowania i uzupełniania w środki materiałowe gwarantuje prowadzenie działalności bojowej i możliwość wykonywania określonych zadań (akcji) wewnątrz ugrupowania przeciwnika.

mjr dr Zbigniew RUTKOWSKI

PROWADZENIE DZIAŁAŃ NIEREGULARNYCH

Charakterystycznym zjawiskiem współczesnych działań bojowych jest znaczny wzrost różnych form i sposobów oddziaływania na zaplecze przeciwnika. Wynika to głównie ze znaczenia jakie posiada ono w prowadzeniu działań bojowych. Dotychczas oddziaływanie na zaplecze przeciwnika utożsamiano z działaniami sił partyzanckich. Obecnie działania nieregularne mogą być prowadzone przez siły regularne wojsk operacyjnych, o czym mówiliśmy już kilkakrotnie na poprzednich konwersatoriach. Wyniki poprzednich spotkań dowodzą, że działania nieregularne mogą być prowadzone zarówno w operacjach zaczepnych, jak i obronnych. W jednym i drugim przypadku mogą być prowadzone planowo lub nieplanowo, w sposób zmierzony czy też wymuszony.

Zarówno w planowych, jak i nieplanowych działaniach nieregularnych ich głównym celem będzie zadanie przeciwnikowi znacznych strat oraz dezorganizowanie funkcjonowania jego zaplecza. Często jednak pododdziały zmuszone będą podejmować działania w celu zachowania swojego istnienia i wtedy najlepszym wyjściem może być przejście do nieplanowych działań nieregularnych.

Przechodzenie pododdziałów do działań nieregularnych związane będzie z koniecznością rozstrzygnięcia wielu kwestii. Problemem będzie przejście przez ugrupowanie przeciwnika. Istotną sprawą będzie wykorzystanie sprzętu bojowego i uzbrojenia. Ponadto poważne problemy wystąpią w organizowaniu zabezpieczenia działań bojowych oraz związanych ze wsparciem logistycznym, bowiem przyjdzie działać w ugrupowaniu przeciwnika.

Planowe (zamierzone) przechodzenie do działań nieregularnych przeprowadza się według ustalonego planu. Opracowuje się go na podstawie decyzji dowódcy związku operacyjnego organizującego działania nieregularne. To "planowanie" różni przechodzenie do działań nieregularnych od nieplanowego. W tym bowiem przypadku przechodzenie pododdziałów do działań nieregularnych, nie będzie

zaskoczeniem dla wojsk.

Od przechodzenia do działań nieregularnych zależało będzie niejednokrotnie późniejsze działanie, a także zachowanie zdolności do wznowienia walki na zapleczu przeciwnika. Zawsze jednak przy przechodzeniu pododdziałów, czy też odpowiednich zgrupowań taktycznych do działań nieregularnych, konieczne jest uzyskanie odpowiednich warunków do przerzutu bądź pozostania w ugrupowaniu przeciwnika.

Nieplanowo działania nieregularne zmuszone będą prowadzić wojska w wyniku niepomyślnej dla nich realizacji zadań bojowych. Mogą to być pododdziały, które niepomyślnie zakończyły walkę obronną i te które wyszły z okrążenia oraz wcześniej realizowały na zapleczu przeciwnika określone zadania i zostały pozbawione możliwości powrotu do własnych własnych (załącznik nr 1).

W pewnych warunkach przejście do działań w ugrupowaniu przeciwnika może się odbyć poprzez ***przerzut drogą powietrzną***. Może on być przeprowadzony przy użyciu samolotów lub śmigłowców transportowych (bojowych), szybowców, balonów itp. W przyszłości mogą to być platformy latające, motolotnie, a także spadochrony szybujące i inne. W urozmaiconym terenie jest to najszybszy sposób przerzutu, aczkolwiek zagraża mu poważnie nowoczesna obrona przeciwlotnicza. Wymaga on jednak specjalistycznego przygotowania wojsk, szczególnie przerzut desantu spadochronowego.

Wydaje się jednak, że powszechne zastosowanie znajdzie ***przenikanie drogą lądową***. Może ono się odbywać pieszo lub z wykorzystaniem własnych bądź zdobycznych środków transportowych. Tylko pozornie jest to sposób najprostszy, nie wymaga bowiem ani dodatkowego wyszkolenia, ani specjalistycznych środków transportowych. Pododdziały (zgrupowania taktyczne) przy wykorzystaniu luk, otwartych skrzydeł, a także powstałych wyłomów, często w warunkach ograniczonej widoczności lub pod osłoną dymów mogą przenikać na wozach bojowych bądź pieszo.

Niekiedy, na przykład w obszarze Warmii i Mazur ***przedostanie w ugrupowanie przeciwnika może odbywać się drogą wodną***. Do przerzutu pododdziałów mogą być wykorzystywane statki, kutry,

barki, żaglówki, łodzie, kajaki, tratwy i pontony, a także inny sprzęt pływający.

Dynamizm pola walki, gwałtowność zmian sytuacji sprawią, że ***pozostanie w terenie czasowo opuszczonym przez własne wojska*** może często mieć miejsce, To głównie wynik szybkiego rozwijania działań zaczepnych przez przeciwnika. Do działań na zapleczu przeciwnika mogą pozostać pododdziały przygotowujące i prowadzące obronę na wszystkich możliwych jej etapach.

Uogólniając można stwierdzić, że przy planowym przechodzeniu do działań nieregularnych wyprzedzająco można:

- wykonać odpowiednią rozbudowę bazy ukrycia lub bazę wypadową;

- dokonać wcześniejszego wyboru i przeprowadzenia rekonesansu rejonu przyszłych akcji bojowych;

- nawiązać kontakt z siłami pozostającymi w opuszczonym obszarze, a także pododdziałami obrony terytorialnej lub innymi;

- rozstrzygać wiele kwestii z obszaru zabezpieczenia przyszłych (przewidywanych) działań.

Podczas organizacji działań nieregularnych istotne jest rozstrzygnięcie kilku kwestii o znaczeniu podstawowym. Między innymi trzeba odpowiedzieć sobie na pytanie: co z ***techniką bojową*** podczas działań w ugrupowaniu przeciwnika. Problem ten załamuje się różnie, w zależności od sposobu przechodzenia do działań nieregularnych.

Pododdziały przeznaczone do prowadzenia planowych działań nieregularnych wyposażone zostaną w odpowiedni sprzęt bojowy i środki walki. W nieco innej sytuacji znajdą się pododdziały, które będą przechodziły do działań nieregularnych nieplanowo. Dla tych pododdziałów poważnym problemem stanie się wykorzystanie czołgów, bojowych wozów piechoty, artylerii oraz innego ciężkiego sprzętu bojowego, uzbrojenia i wszelkiego rodzaju urządzeń specjalnych. Logika wskazuje, aby posiadane środki walki wykorzystać możliwie najefektywniej, zadając przeciwnikowi najdotkliwsze straty. Sprzęt bojowy, odpowiednio oznaczony, znajdujący się na wyposażeniu samodzielnie działających pododd-

działów poważnie utrudnia manewr i wykonanie błyskawicznego ataku z zaskoczenia. Dlatego sprzęt ten podczas prowadzenia działań nieregularnych może być wykorzystywany w początkowym okresie walki. Później pododdziały staną przed alternatywą zabezpieczenia tego sprzętu (ukrycia) lub zniszczenia, aby nie dostał się w ręce wroga.

Wydaje się, że zniszczenie lub częściowe zdemontowanie jest najprostszym sposobem pozbycia się uciążliwego balastu. Bardziej kłopotliwe stanie się zabezpieczenie tego sprzętu w taki sposób, aby możliwe było ponowne jego wykorzystanie przy nadarzającej się okazji lub mogło być pomocne podczas łączenia się z siłami głównymi. Zabezpieczenie techniki bojowej warunkowało będzie przede wszystkim kryterium czasu, warunki terenowe, sytuacja taktyczna oraz posiadanie odpowiednich materiałów i środków konserwacyjnych (zabezpieczających). Technikę bojową można uratować sposobem ukrycia w całości lub częściami po zdemontowaniu, zarówno na powierzchni ziemi, jak i pod ziemią oraz poprzez zatopienie w wodzie.

Do ukrycia techniki bojowej mogą być wykorzystane różnego rodzaju obiekty stałe (budynki, stodoły, baraki, bunkry) oraz polowe (wykopy, rowy, transzeje, ziemianki). Do ukrycia techniki bojowej mogą być również wykorzystane lasy, zagajniki, zakrzaczenia, groty itp. Ukrycie techniki bojowej na dłuższy czas wymagać będzie jednak użycia różnego rodzaju środków konserwujących (farby, koncentraty, smary) oraz materiałów pakunkowych (powłok brezentowych, podgumowanych, folii, poduszek pneumatycznych, powłok balonowych itp.).

Dla sprawności i efektywności prowadzonych działań niebagatelny wpływ ma ***łączność***. O zasadności powyższej też nie trzeba nikogo przekonywać.

W warunkach współczesnego pola walki położenie pododdziałów prowadzących działania nieregularne może szybko ulegać zmianie. Decydować będzie o tym przede wszystkim tempo i charakter działań na froncie podczas prowadzenia przez własne wojska działań obronno-opóźniających. Pozostawione wówczas w ugrupowaniu prze-

ciwnika pododdziały zostaną pozbawione łączności z własnymi wojskami lub zostanie ona poważnie utrudniona. W związku z tym odpowiednie zgrupowania taktyczne zmuszone będą organizować sobie łączność samodzielnie przy wykorzystaniu środków przenoszonych lub zdemontowanych z wozów bojowych. W operacjach na obszarze kraju niebagatelną rolę może odegrać umiejętne wykorzystanie sieci i urządzeń stacjonarnych, resortu komunikacji i łączności.

Trzeba jednak mieć na uwadze fakt, że nieumiejętnie zorganizowana i funkcjonująca łączność radiowa wewnątrz ugrupowania przeciwnika może być elementem demaskującym obecność pododdziałów strony przeciwnej w jego ugrupowaniu. Niejednokrotnie pododdział przechodzący do działań nieregularnych będzie musiał organizować dowodzenie poprzez łączność i kontakt bezpośredni, głównie poprzez gońców, łączników, a także sygnały i umówione znaki dowodzenia. Wnioski z doświadczeń wojennych wskazują, że można zorganizować też łączność bezosobową poprzez zastosowanie schowków i sygnałówek. Wielce przydatna może być ludność miejscowa i różnego rodzaju członkowie układu pozamilitarnego. Jednak te sposoby łączności nie są w stanie zapewnić pełnej centralizacji dowodzenia, zwłaszcza podczas działania na dużym obszarze. Nie umożliwiają szybkiego przepływu informacji poza linię frontu walczących wojsk.

Sumując ten wątek rozważań można przypuszczać, że jeszcze długo łączność dowodzenia w działaniach nieregularnych, pomimo istnienia i ciągle rozwijających się nowych środków łączności, będzie odbywać się przeważnie przy użyciu prostych sposobów, niekiedy już zapomnianych.

Na organizację dowodzenia poważny wpływ, oprócz wspomnianych środków łączności, wywierać będzie jeszcze wiele innych czynników. Duże znaczenie mieć będzie charakter terenu i stosunek miejscowej ludności do działających tam pododdziałów. Niebagatelny wpływ wywrze: wielkość i aktywność sił przeciwnika, rozmieszczenie jego elementów ugrupowania operacyjnego, elementów i urządzeń wsparcia logistycznego.

Innym nie mniej ważnym problemem będzie zorganizowanie

współdziałania. Współdziałanie w działaniach nieregularnych sprowadzać się będzie przede wszystkim do wzajemnego uzgodnienia i skoordynowania działań poszczególnych grup (zespołów) danego pododdziału (zgrupowania) wykonującego akcję bojową.

Pododdziały prowadzące działania nieregularne na zapleczu przeciwnika mogą również współdziałać z prowadzącymi tam działania grupami specjalnymi własnych wojsk, a także z ruchem oporu, pododdziałami obrony terytorialnej i innymi. Zgrupowania wojsk powinny również współdziałać i utrzymywać ciągłą łączność z własnymi wojskami operacyjnymi, prowadzącymi działania regularne oraz z sąsiadami.

Współdziałanie z miejscowym ruchem oporu, organizacjami zbrojnymi, pododdziałami obrony terytorialnej, a także miejscową ludnością może dotyczyć rozpoznania przeciwnika, terenu i obiektów ataku, wywiadu itp. Ponadto współdziałanie to może być organizowane w zakresie: zakładania baz i bytowania, organizowania łączności, udzielania pomocy organizacyjnej, bojowej i materiałowej oraz wykonywania wspólnych akcji bojowych.

Współdziałanie z wojskami operacyjnymi może być organizowane w zakresie:

- zapewnienia nieprzerwanej wymiany informacji;
- prowadzenia głębokiego rozpoznania i wywiadu;
- zbierania szczegółowych informacji o siłach, środkach i obiektach przeciwnika;
- przyjmowania pomocy (wsparcia materiałowego);
- udzielania pomocy podczas realizacji zadań bojowych i wychodzenia z okrążenia;
- likwidowania zgrupowań przeciwnika;
- dezorganizowania pracy jednostek i urządzeń logistycznych przeciwnika, a także niszczenia newralgicznych elementów jego ugrupowania operacyjnego (bojowego);
- wiązania walką drugich rzutów (odwodów).

Punktem wyjścia do organizacji współdziałania będzie podjęta przez właściwego dowódcę decyzja o przejściu do działań nieregularnych. Przy planowym przechodzeniu do działań nieregular-

nych współdziałanie organizuje się na podstawie decyzji dowódcy związku operacyjnego i w oparciu o określone zadania do realizacji wewnątrz ugrupowania przeciwnika. W sytuacjach wymuszonych współdziałanie będzie organizowane na podstawie decyzji dowódcy tego pododdziału, który zdecydował o przejściu do działań nieregularnych. On też będzie organizatorem współdziałania.

W wypadku współdziałania kilku pododdziałów organizatorem współdziałania powinien zostać najstarszy stopniem dowódca. Ta stara zasada sprawdziła się podczas drugiej wojny światowej. Gdy pododdział (pododdziały) współdziałał będzie z grupami specjalnymi organizatorem tego współdziałania powinien być najstarszy stopniem dowódca spośród dowódców grup specjalnych lub oficer działań specjalnych sztabu związku operacyjnego. W sytuacjach, w których pododdział (pododdziały) będzie prowadził działania nieregularne wspólnie z pododdziałami ruchu oporu (partyzanckimi) lub innymi, współdziałanie powinien organizować najstarszy stopniem dowódca spośród dowódców służby czynnej. W przewidywaniu wspólnego działania pododdziału (pododdziałów) prowadzącego działania nieregularne z wojskami regularnymi organizatorem współdziałania będzie dowódca sił regularnych, na korzyść którego pododdział ten (pododdziały) będzie wykonywał zadanie.

W wypadku pomyślnego rozwoju sytuacji operacyjnej powinien być przewidziany scenariusz łączenia pododdziałów prowadzących działania na zapleczu przeciwnika z wojskami operacyjnymi, które po powstrzymaniu agresora, odzyskaniu inicjatywy przejdą do działań zaczepnych w celu jego wyparcia z obszaru kraju. Taki rozwój wydarzeń należy brać pod uwagę w ramach organizowanego współdziałania. Powinien on uwzględniać:

- zakładany cel działania wojsk operacyjnych i prowadzących działania nieregularne;
- przewidywany kierunek podejścia wojsk operacyjnych;
- rubieże bezpieczeństwa;
- kierunki wyjścia pododdziałów na spotkanie z własnymi wojskami;
- znaki umówione i sygnały dowodzenia;

- rubieże spotkania (punkty przekroczenia ugrupowania własnych wojsk);

- sposób dalszego działania lub rejon zbiórki.

Organizacja współdziałania zawsze powinna uwzględniać manewr poszczególnych grup (zespołów) pododdziału lub innych sił biorących udział w przewidywanej akcji (zadaniu bojowym)

Dowódca organizujący akcję bojową może organizować współdziałanie w bazie przed wyruszeniem do działania. Może czynić to w pobliżu obiektu ataku, bezpośrednio przed wykonaniem uderzenia. Współdziałanie takie może organizować w obecności wszystkich uczestników akcji. Jednak, gdy wymagały będą tego względy bezpieczeństwa i konieczność utrzymania planowanej akcji w tajemnicy, współdziałanie takie powinno być zorganizowane z dowódcami poszczególnych grup (zespołów), niejednokrotnie w oparciu o makietę lub szkic.

W działaniach nieregularnych dowódca organizując współdziałanie powinien omówić sposób działania w poszczególnych okresach akcji bojowej w zależności od przewidywanych wariantów przeciwdziałania przeciwnika i możliwości rozwoju sytuacji. Nieodzowna jest przy tym odpowieź, jak się zachować w sytuacjach (momentach) newralgicznych, decydujących o powodzeniu oraz jak, kto, gdzie i kiedy ma wykonywać zadania cząstkowe by spięte wspólnym planem zaowocowały sukcesem.

Kolejnym istotnym problemem, na który należy zwrócić uwagę to ***zabezpieczenie działań nieregularnych***. Stanowi ono pakiet przedsięwzięć realizowanych w procesie przygotowania oraz prowadzenia akcji bojowych na zapleczu przeciwnika. Podczas działań w ugrupowaniu przeciwnika istotne znaczenie ma ***zabezpieczenie bojowe*** oraz ***wsparcie logistyczne***.

Zabezpieczenie bojowe działań nieregularnych, podobnie jak każdych innych działań, stanowi całokształt przedsięwzięć realizowanych w celu zmniejszenia bądź ograniczenia skuteczności oddziaływania przeciwnika, zapewnienia pododdziałom (grupom, zespołom) bezpieczeństwa i swobody działania oraz warunków do pomyślnego wykonania zadania. Uwzględniając specyfikę działań nie-

regularnych można przewidywać, że główną rolę odegra:

- rozpoznanie;
- ubezpieczenie;
- maskowanie.

Rozpoznanie stanowi zasadniczy element zabezpieczenia bojowego działań nieregularnych. Musi być ono prowadzone ciągle, niezależnie od warunków i sytuacji. Stanowi ono uszy i oczy zgrupowań taktycznych wewnątrz ugrupowania przeciwnika, dostarcza bowiem nieodzownych informacji o wojskach, ich zamiarach i przewidywanych obiektach ataku (dywersji).

Rozpoznanie powinno swoim zasięgiem obejmować znacznie większy teren (rejon) niż przyległy bezpośrednio do obszaru rozmieszczenia danego pododdziału. To przedsięwzięcie może być realizowane własnymi siłami oraz przy aktywnym współudziale sił działających na zapleczu przeciwnika. Mogą je prowadzić żołnierze i osoby stosując różnorodne formy i metody zdobywania wiadomości. Mogą być organizowane posterunki i punkty obserwacyjne, grupy wypadowe i do urządzania zasadzki oraz inne. Istotnym będzie także przenikanie do organizmów i administracji przeciwnika, rozmowy i sondowanie opinii oraz analizowanie zachowań poszczególnych osób i zasad funkcjonowania niektórych instytucji i obiektów ich obrony i ochrony.

Zdobyte na zapleczu dane o przeciwniku i terenie (rejonie) powinny być w miarę szybko przekazane do sztabu wojsk operacyjnych.

Ubezpieczenie w działaniach nieregularnych organizuje się w celu wykluczenia możliwości niespodziewanego napadu (zaskoczenia) ze strony przeciwnika pododdziałów w rejonach rozmieszczenia (bazach) lub wykonywania akacji bojowych oraz zapewnienia im dogodnych warunków do pomyślnej realizacji zadań. Pododdziały w działaniach nieregularnych podobnie, jak w innych działaniach bojowych mogą ubezpieczać się na postoju - ubezpieczeniem postoju, w marszu - ubezpieczeniem marszowym oraz w walce - ubezpieczeniem bojowym. Ponadto we wszystkich tych rodzajach ubezpieczeń mogą dodatkowo organizować ubezpieczenia bez-

pośrednie.

Ilość sił i środków wydzielonych do ubezpieczeń zależeć będzie od stopnia zagrożenia przez przeciwnika, charakteru prowadzonych działań bojowych, właściwości terenu, warunków meteorologicznych i innych. Doświadczenia okresu minionej wojny wskazują, że nadmiernie rozbudowane ubezpieczenie absorbuje duże grupy osobowe danego pododdziału. Doprowadza to do rozczłonkowania pododdziałów, przemęczenia ludzi i osłabienia czujności oraz gotowości bojowej. Dlatego dowódca organizujący ubezpieczenie powinien umiejętnie skupić wysiłki w czasie i przestrzeni tam, gdzie będzie tego wymagać sytuacja, zachowując jednocześnie siły (rezerwy) do prowadzenia akcji bojowej.

Ubezpieczenie pododdziału prowadzącego działania nieregularne na zapleczu przeciwnika organizuje we właściwym zakresie jego dowódca. W sprzyjających okolicznościach będzie mógł skorzystać z pomocy sił miejscowego ruchu oporu. Przegrupowujący się pododdział może być ubezpieczony szperaczami i patrolami, o różnym składzie i położeniu w stosunku do własnych sił głównych. Z kolei rejony rozmieszczena (bazy) mogą ubezpieczać dyżurne środki ogniowe, placówki, patrole oraz czujki i podsłuchy. Ważną rolę odegrają postawy ludności miejscowej, jej stosunek do agresora i prowadzonych działań.

Ponadto w czasie akcji bojowych pododdział może się ubezpieczać dyżurnymi środkami ogniowymi oraz różnego rodzaju grupami tworzonymi doraźnie.

Maskowanie jest podstawowym czynnikiem skrytości działań nieregularnych. Decyduje o uchronieniu sił i środków przed wykryciem i zniszczeniem ich przez przeciwnika.

Celem maskowania w działaniach nieregularnych jest ukrycie pododdziałów działających na zapleczu przeciwnika. Ponadto wprowadzanie jego w błąd, głównie co do możliwości i zamiarów własnych, planowanych sposobów działania oraz terminów wykonania akcji bojowych.

W działaniach nieregularnych pierwszoplanowym będzie maskowanie bezpośrednie. Ważną rolę może też spełniać maskowanie po-

zorne oraz prowadzenie działań demonstracyjnych.

Zadania w zakresie maskowania mogą być realizowane przez szerokie stosowanie własnych lub zdobycznych i podręcznych środków maskujących. Niebagatelne znaczenie będzie miało umiejętne wykorzystanie naturalnych maskujących właściwości terenu oraz miejscowej infrastruktury w połączeniu z niezbędną, a zarazem konieczną rozbudową inżynieryjną. Baczną uwagę należy zwracać na eliminowanie wszelkich cech demaskujących, które mogą ujawnić miejsce rozmieszczenia baz lub zdemaskować prowadzone działania. Szczególnie starannie powinno być przeprowadzone maskowanie tych pododdziałów, które planuje się pozostawić w terenie.

W działaniach nieregularnych należy unikać terenów otwartych nie zapewniających naturalnych warunków maskowania. Do maskowania manewru w terenach otwartych należy wykorzystywać noc oraz trudne warunki atmosferyczne. Należy zwracać uwagę by przy przekraczaniu niebezpiecznych odcinków terenu nie pozostawiać śladów swojej obecności oraz nie dać się zaskoczyć przez przeciwnika.

W trakcie przygotowania, a także prowadzenia różnych akcji bojowych należy zwracać uwagę na zamaskowane podejście do obiektu i skryte wykonanie czynności poprzedzających atak. Istotne będzie również zamaskowanie "odskoku", głównie jego czasu oraz kierunku (kierunków) odejścia i później zajętych rejonów.

Wsparcie logistyczne działań nieregularnych stanowi zespół przedsięwzięć organizacyjnych podejmowanych w celu przygotowania oraz zapewnienia możliwie najlepszych warunków bytowania i egzystencji pododdziałów (grup, zespołów) działających na zapleczu przeciwnika.

Zabezpieczanie działań nieregularnych, szczególnie nieplanowych, realizowane będzie na zapleczu przeciwnika w warunkach jego przewagi i nieustannego zagrożenia. Dlatego dla potrzeb prawidłowego realizowania przedsięwzięć wchodzących w zakres zabezpieczenia działań nieregularnych niezbędne jest uwzględnienie cech specyficznych tych działań oraz realnych warunków, jakie będą istniały w rejonie prowadzonych działań.

Pododdziały prowadzące działania nieregularne na zapleczu przeciwnika wiele problemów związanych z bytowaniem, żywieniem, zaopatrzeniem będą musiały rozwiązywać samodzielnie. Poważne problemy wystąpią z zapewnieniem wykwalifikowanej pomocy medycznej. Dodatkowe trudności sprawiać będzie brak wykwalifikowanego personelu przeznaczonego do realizowania przedsięwzięć logistycznych jako całości.

Problemy powyższe i im podobne będą zmuszały do szukania rozwiązań we współpracy z miejscowym środowiskiem oraz różnego rodzaju organizacjami zbrojnymi. Współpraca ta jest możliwa i może zaowocować tylko pod jednym warunkiem, że dane środowisko będzie sprzyjało pododdziałom prowadzącym działania nieregularne na ich terenie, i że wszystkich łączy wspólny cel - pokonanie agresora.

W całokształcie działań nieregularnych istotne znaczenie odgrywa ***baza***. Sposób jej urządzania może być różny. Zależeć on będzie od: czasu przewidzianego na jej urządzenie; długości okresu korzystania z bazy; warunków klimatycznych i terenowych; możliwości własnych, a także od pory roku. Na miejsca do urządzania baz można wybierać kompleksy leśne; tereny lesisto-jeziorne lub jeziorno-bagniste; góry itp. Należy zwracać uwagę, aby urządzanie bazy było skorelowane z otaczającym terenem i dostosowane do istniejących warunków naturalnych oraz pokrycia.

Działania nieregularne prowadzone na zapleczu przeciwnika przez dłuższy czas w warunkach całkowitego odizolowania od własnych wojsk wymagają usamodzielnienia pododdziałów pod względem ***bytowania***. Bytowanie bowiem rzutować będzie na kondycję i sprawność fizyczną żołnierzy. Złe żywienie, nadmierne przemęczenie, a także przebywanie w warunkach ustawicznego zagrożenia mogą doprowadzić do rozprzężenia dyscypliny, załamania psychicznego żołnierzy i w konsekwencji do obniżenia wartości bojowych pododdziału. Zasadność tych uwarunkowań wyraźnie podkreślają doświadczenia bojowe.

Poważne trudności w działaniach nieregularnych sprawiać

będzie organizowanie ***żywienia***. Pododdziały, które przeszły do działań nieregularnych na zapleczu przeciwnika, szczególnie te nieplanowe całkowicie będą pozbawione urządzeń logistycznych oraz zapasów. W takich warunkach najlepszym rozwiązaniem wydaje się być samodzielne zdobywanie żywności i rozdzielanie jej w celu przyrządzania posiłków między grupy (zespoły). Możliwości zaopatrywania pododdziałów w żywność będą uzależnione od pory roku: większe latem, a mniejsze zimą. Dlatego rozpatrując problem bytowania pododdziałów na zapleczu przeciwnika nie można pominąć możliwości korzystania w tym względzie ze źródeł miejscowych. Trzeba wykorzystywać płody rolne, runo leśne, a także żywność ludności miejscowej oraz zdobycze na przeciwniku.

W działaniach nieregularnych mogą być organizowane ***odpoczynki*** dzienne i nocne lub dzienno-nocne zarówno krótkie jak i dłuższe. Rodzaj odpoczynku oraz czas jego trwania uzależniony będzie od warunków meteorologicznych, warunków panujących w miejscu bytowania, sytuacji bojowej oraz warunków bezpieczeństwa. Należy tu nadmienić, że noc jest najlepszym sprzymierzeńcem działań nieregularnych. Dlatego też powinna być wykorzystywana na przeprowadzanie wszelkiego rodzaju akcji bojowych. Czas odpoczynku każdorazowo należy wykorzystywać na: udzielanie pomocy rannym i poszkodowanym; usuwanie przyczyn różnych dolegliwości; spożywanie posiłków; wszelkiego rodzaju naprawy sprzętu i uzbrojenia oraz przygotowanie do kolejnych akcji bojowych.

Zabezpieczenie medyczne działań nieregularnych to całokształt przedsięwzięć profilaktycznych, a także działań podejmowanych dla udzielania pomocy sanitarno-medycznej.

Trudne warunki prowadzenia działań nieregularnych i ciągła możliwość ponoszenia strat osobowych w sytuacjach bojowych oraz powstawanie różnego rodzaju urazów, a także zachorowania nie pozostają bez wpływu na możliwości udzielania pomocy medycznej. Tym bardziej, że pododdziały będą pozbawione pomocy wykwalifikowanej. W związku z tym zasadnicze przedsięwzięcia zabezpieczenia medycznego, głównie odnosić się będą do szeroko podejmowanej profilaktyki, a w dalszej kolejności opieki sanitarno-medycznej,

o ile pozwolą na to warunki. Ważną rolę odgrywać będzie samopomoc oraz pomoc wzajemna świadczona w oparciu o podręczne środki opatrunkowe, pakiety indywidualne i inne.

W działaniach nieregularnych mogą się zdarzać przypadki ciężkie wymagające starannej opieki. Jeżeli są one sporadyczne to pododdział może przenosić rannych i chorych z sobą. Takie rozwiązanie problemu nastręcza wiele trudności i poważnie ogranicza możliwości manewrowe pododdziału (grupy, zespołu) oraz przeprowadzenie akacji bojowej. Trudno jest również w warunkach polowych zapewnić rannym i chorym właściwej opieki. Wobec takich trudności wydaje się, że najlepszym rozwiązaniem może być pozostawienie rannych i chorych pod niewielką ochroną i obsługą niezbędną dla pielęgnacji w miejscu stałego bazowania lub w jednej z baz.

W przypadku prowadzenia działań nieregularnych na terenach zamieszkałych przez ludność pozytywnie nastawioną, rannych i chorych można pozostawić pod jej opieką. Mogą również istnieć sprzyjające okoliczności do udzielania fachowej pomocy medycznej.

Zabezpieczenie materiałowe w działaniach nieregularnych obejmować będzie całokształt przedsięwzięć realizowanych w celu gromadzenia, przechowywania i rozdziału środków potrzebnych do życia oraz prowadzenia akacji bojowych. Treścią zabezpieczenia materiałowego jest zapewnienie pododdziałom środków żywnościowych, medycznych, sanitarnych, umundurowania oraz uzbrojenia, amunicji, min, materiałów wybuchowych, środków ochrony przed skażeniami itp. Ranga zaopatrzenia w działaniach nieregularnych wynika z faktu, że od sposobu rozwiązania problemów z ich uzupełnianiem zależy możliwość prowadzenia działań i aktywnego bytowania na zapleczu wroga.

Zaopatrzenie materiałowe uzależnione jest od ogólnych warunków w jakich prowadzone będą działania nieregularne. Na zaopatrzenie materiałowe wywrze wpływ głównie sytuacja bojowa; stosunek miejscowej ludności do prowadzonych działań i pododdziałów prowadzących działania nieregularne; oddalenie od linii

frontu; stopień materiałowego i organizacyjnego przygotowania kraju do obrony.

Środki materiałowe jakimi będą rozporządzały pododdziały prowadzące działania nieregularne, niejednokrotnie będą bardzo skąpe. Z tego też powodu powinny być zużywane oszczędnie. Zużyte środki materiałowe powinny być uzupełnione, tak aby powstały pewne rezerwy. Rezerwy te nie mogą być jednak zbyt duże, by nie ograniczać możliwości manewrowych pododdziału (grupy, zespołu). Jednocześnie trzeba mieć na uwadze to, że dzięki rezerwom zapewnia się ciągłość zaopatrzenia, co uwalnia pododdziały od konieczności częstego wykonywania akcji w celu zdobycia środków materiałowych.

W początkowym okresie prowadzenia działań nieregularnych pododdziały mogą korzystać z własnych zapasów, które zostały im w momencie przechodzenia do działań na zapleczu przeciwnika, a które przenoszą z sobą lub zmagazynowały (ukryły) w celu późniejszego wykorzystania. Mogą też korzystać z zasobów miejscowych i zdobyczy wojennych.

Wielkość i asortyment potrzeb środków materiałowych w działaniach nieregularnych jest trudno przewidzieć, gdyż wpływ na ich zużycie wywiera wiele czynników o charakterze strukturalno-organizacyjnym, czasowym i sytuacyjno-bojowym. Ogólnie można przyjąć, że zużycie środków materiałowych będzie nieco mniejsze od tych jakie przewidują normy dla pododdziałów prowadzących działania regularne. W związku z tym można przewidzieć, że zapasy własne pododdziału prowadzącego działania nieregularne wystarczą na 1-2 dni przy racjonalnym ich zużyciu.

Podstawowym źródłem zaopatrzenia pododdziałów będą zasoby miejscowe oraz zdobyczne. Źródłem zaopatrzenia w broń, amunicję, materiały wybuchowe i inne środki walki, zwłaszcza w okresach dłuższego działania w izolacji, będą przede wszystkim zasoby zdobyczne. W trudnych warunkach prowadzenia działań nieregularnych ograniczających korzystanie z zasobów miejscowych, pododdziały mogą być zmuszone do przeprowadzenia specjalnych akcji bojowych na elementy i urządzenia wsparcia logistycznego w celu

zdobycia środków do życia.

Pododdziały w działaniach nieregularnych zmuszone będą do zdyscyplinowanego gospodarowania posiadanymi środkami walki. W prowadzonych działaniach powinna obowiązywać zasada, że "każdy strzał musi być celny".

Taktyka walki w działaniach nieregularnych

Działania nieregularne są jednym ze sposobów prowadzenia walki z przeciwnikiem na jego zapleczu. *Głównym celem* tej walki jest paraliżowanie poczynań przeciwnika oraz zadawanie mu strat i tworzenie warunków do połączenia się z własnymi wojskami lub uchwycenie ważnego obiektu i utrzymanie go do czasu podejścia oddziałów (pododdziałów) nacierających od czoła.

Celem pośrednim będzie zachowanie istnienia działających w ugrupowaniu przeciwnika pododdziałów, prowadzenie rozpoznania, zdobywanie środków walki, żywności i innego zaopatrzenia.

Cele powyższe, typowe dla działań nieregularnych, zarówno tych organizowanych planowo, jak i nieplanowych zakładają w sobie pewnien charakter działań. Sam charakter działań nieregularnych może być różny, zależeć będzie od wielu czynników o czym wspomniałem wcześniej. Należy przypuszczać, że nie będą występowały typowe dla działań regularnych odmiany rodzajów walki, jakimi są obrona i natarcie, ale będą zawierały ich formy i sposoby walki. W związku z tym dla uporządkowania pojęć oraz odpowiedniego sklasyfikowania działań nieregularnych najbardziej stosownym wyróżnikiem może być określenie ich mianem charakteru. Może to być, np. zaczepny lub obronny charakter działań nieregularnych.

Walka w działaniach nieregularnych najczęściej prowadzona będzie w warunkach otaczającej przewagi sił przeciwnika. Prowadzić ją będą nieduże pododdziały (zgrupowania taktyczne) w warunkach ciągłego zagrożenia, a nieraz w całkowitej izolacji od własnych wojsk. Ponadto warunki terenowe, wyposażenie w sprzęt i środki materiałowe wpłyną zasadniczo na specyfikę prowadzonych działań.

Sytuacja oraz nowe uwarunkowania w jakich znajdą się poddoddziały prowadzące działania nieregularne na zapleczu przeciwnika zmuszą je do przyjęcia odpowiedniej taktyki działania. Taktyka ta musi być bardzo elastyczna, pozwalająca w każdych konkretnych sytuacjach na znalezienie najbardziej korzystnych dla siebie rozwiązań. Do tego umiejętność przystosowania się do konkretnych warunków, rozumienia ich specyfiki oraz wpływu na osiągnięcie powodzenia w działaniach, będzie odgrywać bardzo ważną rolę.

Dla zastosowania odpowiedniej taktyki działania potrzebna jest również znajomość obowiązujących zasad typowych dla działań nieregularnych. Znajomość tych zasad i umiejętne ich stosowanie w praktyce bojowej może być najkrótszą drogą do sukcesu. Do zasad tych należą:

- skrytość działania i wykorzystanie czynnika zaskoczenia;
- ekonomika sił;
- ruchliwość i manewrowość działań;
- inicjatywa w działaniach;
- koncentracja sił i skupienie wysiłku dla przeprowadzenia akacji bojowej;
- staranne przygotowanie i szybkie przeprowadzenie akcji bojowej;
- nieustanna aktywność działań bojowych, bez względu na porę doby i warunki;
- umiejętne wykorzystanie (spożytkowanie) postaw ludności miejscowej i działających sił.

Zakładane cele do osiągnięcia w działaniach nieregularnych, specyficzne zasady działań i odmienne warunki, w jakich przewiduje się prowadzić te działania, sprawiają, że formy działań oraz sposoby ich prowadzenia będą inne, niż te w działaniach regularnych.

Powstająca różnica w formach i sposobach prowadzenia działań bojowych wpływa na taktykę prowadzenia działań nieregularnych. Formy ich prowadzenia mogą występować równocześnie, przeplatać się wzajemnie lub stopniowo przekształcać, jedna w drugą.

Zmieniać się będzie taktyka działania pododdziałów w zależności od wykonywanego zadania. Specyficzny charakter działań nieregularnych, dotychczas typowy dla walki partyzanckiej stał się inspiracją do wypracowania nowej teorii taktyki dla wojsk prowadzących działania na zapleczu przeciwnika.

Wydaje się, że w przewidywaniu przyszłych działań bojowych działania nieregularne powinny być na stałe wkalkulowane w działanie związku operacyjnego. Działania te planowo powinny rozpoczynać się jednocześnie wraz z przystąpieniem do walki pierwszego rzutu operacyjnego. Daje to możliwość jednoczesnego oddziaływania na przeciwnika od czoła i na jego zaplecze. Pozwala na przeniesienie działań bojowych w przestrzeń operacyjną i paraliżowanie przedsięwzięć przeciwnika poprzez niszczenie obiektów o szczególnym znaczeniu. Natychmiastowe rozpoczęcie działań nieregularnych przez własne wojska w odpowiedzi na uderzenie przeciwnika pozwala wykorzystać czynnik zaskoczenia. Działania nieregularne to ważny komponent systemu walki, działań bojowych prowadzonych na obszarze kraju.

W trakcie przechodzenia przez ugrupowanie przeciwnika rozbite pododdziały (grupy, zespoły) powinny umiejętnie wykorzystywać warunki terenowe, a głównie ich właściwości maskujące. Do zamaskowania przenikania mogą wykorzystywać zasłony dymne oraz inne warunki ograniczające widoczność.

Przechodzenie powinno odbywać się rozproszonymi grupami we wskazanym kierunku i do rejonu przewidzianej koncentracji. Musi być ono skryte, W związku z tym należy unikać wszelkich starć z napotkanymi siłami przeciwnika. Można go atakować tylko wtedy, gdy jest on słabszy lub w sytuacjach korzystnych, gdy możliwe jest wykorzystanie paraliżującego działania z zaskoczenia. Nie można też wykluczyć sytuacji, w których walka prowadzona będzie w celach samoobrony. Gdy pododdział znajdzie się na zapleczu przeciwnika i osiągnie gotowość do przeprowadzania akcji bojowych, dowódca powinien przystąpić do planowania akacji. Pierwsze akcje bojowe powinny cechować się prostotą wykonania. Powinny być możliwie łatwe do wykonania i prowadzone w warunkach gwaran-

tujących powodzenie.

Taktyka działania nie powinna polegać na użyciu dużych sił. Liczyć się powinna przede wszystkim rozwaga i pomysłowość. Towarzyszyć temu powinien podstęp i dążenie do przechytrzenia oraz zaskoczenia przeciwnika.

Należy pamiętać, że w czasie wykonywania akcji na obiekt nie ochraniany (broniony) obowiązuje również działanie skryte i odpowiednie ubezpieczenie, tak jak w działaniu na obiekt ochraniany (broniony) Każda akcja bojowa musi być należycie przygotowana i przeprowadzona z maksymalnie bliskiej odległości, szybko i z zaskoczenia. W miarę możliwości bez użycia broni. Jeżeli sytuacja zmusi do nawiązania walki i działania siłą, należy uprzedzić przeciwnika w otwarciu ognia. Po nawiązaniu walki i przejściu do działania siłą należy dążyć do jak najszybszego wykonania zadania w możliwie jak najkrótszym czasie. Każdej akcji bojowej powinno towarzyszyć skupianie wysiłków, gwałtowane uderzenie (atak) i natychmiastowe rozproszenie się po wykonaniu akcji.

Jeżeli w toku wykonywania akacji bojowej zaistnieją sytuacje nieprzewidziane planem, należy śmiało wprowadzać niezbędne zmiany w działaniu poszczególnych grup (zespołów) lub całości sił pododdziału. Przerwanie akcji bojowej powinno nastąpić wówczas, gdy dalsze jej kontynuowanie nie rokuje powodzenia.

Na taktykę działania duży wpływ będzie wywierać miejsce prowadzenia akcji bojowych. Inna taktyka działania będzie obowiązywać w terenie otwartym, inna w terenie lesistym (lesisto-jeziornym, górskim), a jeszcze inna w terenie zurbanizowanym. Rejony miejskie będą szczególnym miejscem nadającym się na przeprowadzenie akcji bojowych w działaniach nieregularnych.

Najbardziej typowymi formami taktyki działań nieregularnych będą działania:

- rozpoznawcze;
- dywersyjne;
- podjazdowe;
- blokujące;

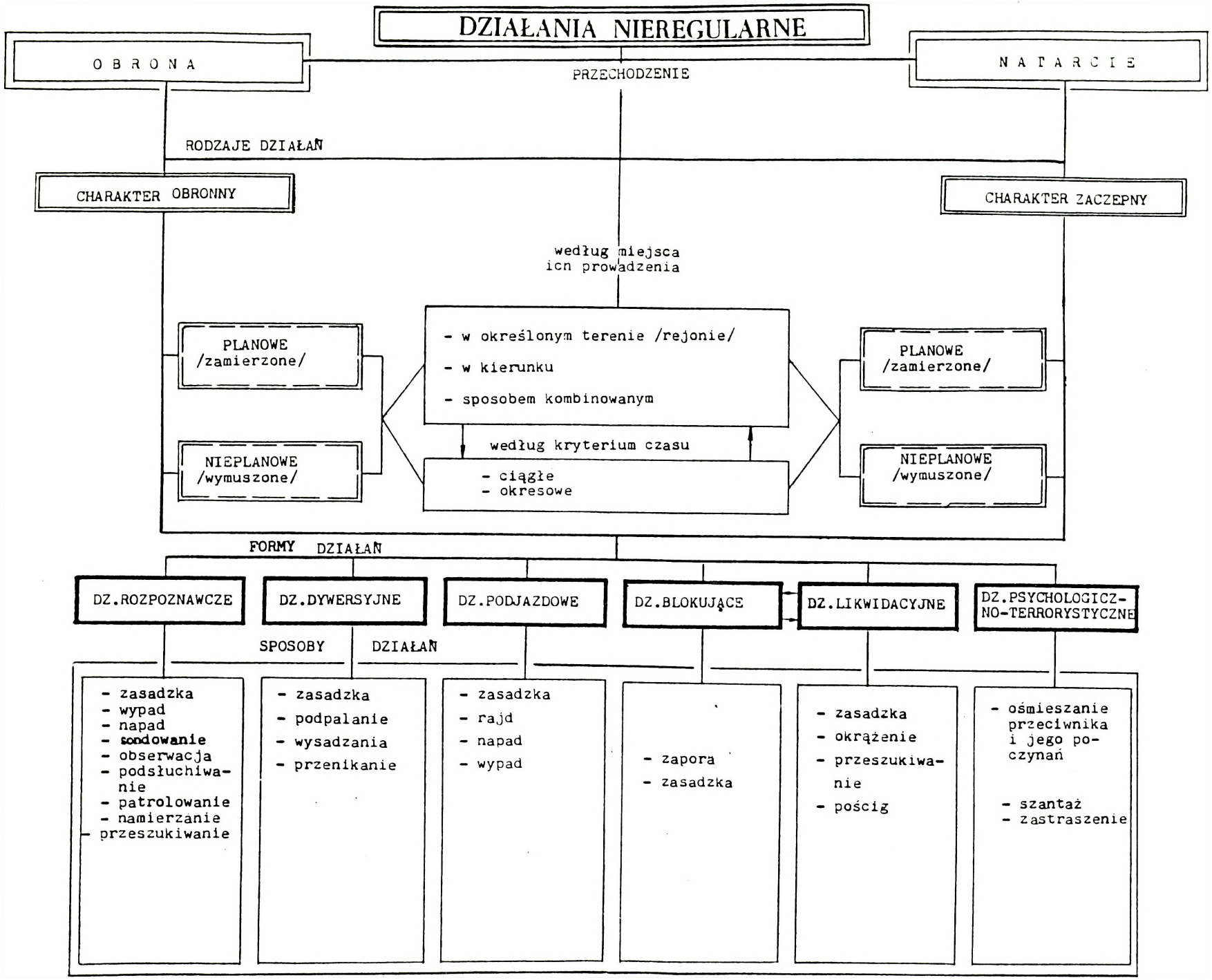
- likwidacyjne;
- psychologiczno-terrorystyczne.

Każde z tych działań może być realizowane odpowiednimi dla swojej formy sposobami, Przy czym sposoby działania w wielu przypadkach mogą być jednakowe dla poszczególnych form co wskazuje na ich uniwersalność i zmienność podczas realizowanych zadań. Owe formy i sposoby w taktyce działań nieregularnych nie są zapewne jedynymi. Mogą być one przedmiotem dalszych analiz i dociekań nad wypracowaniem kolejnych - nowych form i sposobów.

Załącznik nr 1

PRZEWIDYWANE SIŁY DO PROWADZENIA DZIAŁAŃ NIEREGULARNYCH

NIEPLANOWO	PLANOWO
- rozbite pododdziały w bezpośrednim starciu o przedni skraj; - pododdziały, które wyszły z okrążenia; - pododdziały, które wcześniej realizowały na zapleczu przeciwnika (w jego ugrupowaniu) działania regularne: - grupy specjalne; - grupy desantowe; - desanty powietrzne; - desanty taktyczne (taktyczne desanty powietrzne); - grupy desantowo-szturmowe; - patrole rozpoznawcze; - samodzielne patrole rozpoznawcze; - bojowe patrole rozpoznawcze; - oddziały rozpoznawcze; - oddziały wydzielone; - oddziały rajdowe; - i inne	- wszystkie pododdziały (grupy, zespoły) przerzucone na zaplecze przeciwnika drogą powietrzną, te które przedostały się drogą wodną lub przeniknęły drogą lądową; - pododdziały organizujące obronę w pasie przesłaniania, broniące pozycji przedniej lub realizujące zadania ubezpieczeń bojowych; - i inne

Wyk. Z.Rutkowski

Schemat. DZIAŁANIA NIEREGULARNE

ppłk dr Zbigniew SABAK

PROWADZENIE DZIAŁAŃ NIEREGULARNYCH

MANEWR ORAZ WSPÓŁDZIAŁANIE GRUP PROWADZĄCYCH DZIAŁANIA NIEREGULARNE

Przedstawienie koncepcji prowadzenia działań nieregularnych winno opierać się na ogólnych zasadach przyszłego pola walki. W związku z tym uważa się, że zwiększony udział sił i środków prowadzących te działania oraz rozległość obszaru ich prowadzenia nakładać będą szczególne wymagania na dynamikę, jaka winna je charakteryzować, oraz znaczenie i rolę precyzyjnego zespolenia wysiłku uczestniczących w walce sił. Dlatego też w ramach wypracowania modelu prowadzenia działań nieregularnych istotne miejsce powinien zająć taki fragment działań jak manewr oraz zasada współdziałania.

*

* *

Biorąc pod uwagę, że liczebność sił prowadzących działania

nieregularne jest stosunkowo niewielka do możliwości przeciwnika oraz to, że siły te znajdują się w ogólnie niekorzystnym położeniu sytuacyjnym, najbardziej niepożądanym zjawiskiem jest dla nich stagnacja, do której nie powinny dopuścić. Każde nawet najkrótsze zatrzymanie się, przedłużające się prowadzenie poszczególnych akcji stwarzać bowiem będzie dodatkowy atut dla przeciwnika w postaci możliwości przechwycenia inicjatywy i zlokalizowania sił działających w jego ugrupowaniu.

W tych warunkach szczególnego znaczenia nabiera ruchliwość sił prowadzących działania nieregularne. Manewr będzie podstawą zachowania inicjatywy, możliwości uzyskania zaskoczenia, elastyczności działań jako całości.

Celowość ciągłego znajdowania się w ruchu wynikać będzie także z potrzeby niszczenia różnych, najczęściej znacznie oddalonych od siebie obiektów, a także konieczności nieustannego przeciwdziałania poczynaniom przeciwnika, dążącego do wyeliminowania tych sił z walki.

Analiza działań nieregularnych wskazuje, że:

1. Manewr umożliwi stworzenie warunków ku temu, aby siły prowadzące działania nieregularne były wszędzie i zarazem nigdzie, a przeciwnik "obawiał się ich wszędzie i nigdzie nie mógł ich znaleźć"[1/].

2. Manewr może być decydującym czynnikiem wpływającym na skuteczność poszczególnych akcji. Może umożliwić szybkie i skryte ześrodkowanie wszystkich niezbędnych sił w wybranym rejonie,

---

1/ K. B STOLZMAN: Partyzantka, czyli wojna dla ludów powstających najlepsza. "Prasa Wojskowa", Warszawa 1949, s. 10.

zajęcie dogodnych pozycji i przyjęcie właściwego ugrupowania a następnie wykonania w szybkim tempie silnego uderzenia, zdecydowane pokonenie atakowanego obiektu, a także szybkie rozśrodkowanie się i wyjście z walki.

3. Manewr powinien zabezpieczyć możliwość szybkiej zmiany punktu ciężkości działań, bezkolizyjne przechodzenie od jednego do drugiego rodzaju działań, przenoszenie wysiłku z jednego rejonu (kierunku, obiektu) do drugiego.

4. Manewr może być decydującym czynnikiem zabezpieczającym bezpieczeństwo sił prowadzących działania nieregularne. Może umożliwiać unikanie nieplanowych starć z przeważającymi siłami przeciwnika, wychodzenie spod uderzeń ogniowych, szybkie rozśrodkowanie się oraz zdecydowane pokonanie rejonów, w których zagraża im niebezpieczeństwo.

Ważnym czynnikiem podczas działań nieregularnych jest połączenie możliwości manewrowych z ogniowymi, co pozwoli skutecznie niszczyć różne nawet znacznie oddalone obiekty przeciwnika, jednocześnie elastycznie reagować na wydarzenia i zmiany sytuacji w rejonie działań.

Tym samym można zauważyć, że manewr będzie niezbędnym czynnikiem, warunkującym osiągnięcie sukcesu podczas działań nieregularnych. Dzięki zorganizowanemu manewrowaniu można będzie zapewnić ilościową i ogniową przewagę nad przeciwnikiem w rejonie atakowanego obiektu, co przy jego ogólnej przewadze sytuacyjnej będzie niezbędnym warunkiem umożliwiającym realność działań.

Szerokie stosowanie manewru pozwoli na neutralizowanie wielu mocnych atutów przeciwnika. Może powodować bojaźń psychiczną i dezorientację, może doprowadzić do pokrzyżowania planów i uda-

remnienia skutecznego przeciwdziałania.

Rozpatrując zagadnienia manewru sił prowadzących działania nieregularne, istotnym jest uwzględnienie możliwości przemieszczania się poszczególnych grup po drogach oraz możliwości wykorzystania środków transportu. Celem sprawnego prowadzenia przemarszów i przegrupowań niezbędnym jest przyjęcie odpowiedniej struktury organizacyjnej w postaci stosunkowo niewielkich liczebnie poszczególnych grup wyposażonych w lekkie, nie utrudniające przemarszów uzbrojenie. Niezbędnymi będą: ogólna znajomość terenu oraz pomoc ludności cywilnej. Najbardziej odpowiednimi warunkami do wszelkich przegrupowań będą noc i nie sprzyjające warunki atmosferyczne oraz teren uniemożliwiający przeciwnikowi prowadzenie skutecznej obserwacji.

Reasumując można stwierdzić, że z zasadą manewrowości w toku działań nieregularnych będą ściśle związane takie zasady, jak: zaskoczenie, aktywność bojowa, zachowanie zdolności bojowej, maskowanie, ekonomia sił. Manewr będzie czynnikiem umożliwiającym realizację przedsięwzięć, wchodzących w skład powyższych zasad. Można nawet wnioskować twierdzenie, że bez manewru działania nieregularne nie miałyby w ogóle sensu.

Biorąc pod uwagę, że działania nieregularne będą prowadzone przez niewielkie grupy żołnierzy na stosunkowo dużym obszarze należy przypuszczać, że cele walki jako całości mogą być osiągnięte jedynie w wyniku wspólnego wysiłku wszystkich uczestniczących sił i środków, w oparciu o pełne wykorzystanie ich możliwości bojowych. Każdy fragment działań składać się powinien z

uzgodnionych, wzajemnie ze sobą powiązanych czynności bojowych wszystkich sił, realizujących zadania według jednolitego planu sił głównych, ukierunkowanego na osiągnięcie założonego przez nich celu. Zasadniczą ideą współdziałania w toku działań nieregularnych winno być skoordynowanie wysiłku wszystkich sił walczących z przeciwnikiem oraz udzielanie sobie wzajemnej pomocy w celu pomyślnego wykonania realizowanych zadań bojowych[2/]. Siły prowadzące działania nieregularne, tak te, które zostały do tego zmuszone, jak i te, które przeszły do nich w sposób planowy, mogą być ważnym elementem, mającym istotny wpływ na osiągnięcie zamierzonych celów przez siły główne. Będą bowiem wykonywać swoje zadania na ich korzyść. Tym samym nie można sobie wyobrazić działania tych sił bez wcześniejszego uzgodnienia, bez ujęcia wszystkich posunięć we wcześniej przyjętym planie działania, uwzględniającym ścisłą współpracę i współdziałanie.

Rozpatrując prowadzenie działań w ugrupowaniu przeciwnika w izolacji od sił głównych, jak i samo realizowanie zadań, polegające na jednoczesnym użyciu kilku mniejszych grup walczących nieomalże niezależnie sprawi, że organizacja współdziałania nabierze szczególnego znaczenia. Jednocześnie samo współdziałanie charakteryzować się będzie specyficznymi właściwościami. Na specyfikę będą miały wpływ takie czynniki jak:

- występowanie większej, w porównaniu z normalnymi warunkami, różnorodności form walki;

- konieczność dużej samodzielności poszczególnych grup;

2/ W. SAWKIN: Podstawowe zasady sztuki operacyjnej taktyki. Warszawa 1974, s. 368.

- brak możliwości wcześniejszego zaplanowania przebiegu działań na dłuższy okres czasu;

- konieczność częstej zmiany planów, wynikająca z konieczności dostosowania się do bieżących potrzeb i unikania starć z przeważającymi siłami przeciwnika.

Rozpatrując współdziałanie podczas działań nieregularnych, można wyróżnić dwie jego płaszczyzny:

- współdziałanie zewnętrzne, czyli z siłami głównymi (przełożonym) oraz innymi elementami wojsk własnych, takimi jak lotnictwo, wojska rakietowe i artyleria, grupy specjalne i inne zgrupowania nieregularne z macierzystego związku operacyjnego, realizującymi zadania w tym samym rejonie lub w bezpośrednim sąsiedztwie;

- współdziałanie wewnętrzne pomiędzy poszczególnymi elementami sił, stanowiących zgrupowanie do działań nieregularnych.

W pierwszym z omawianych przypadków, współdziałanie z wyższym przełożonym polegać będzie na:

- koordynowaniu wysiłków pod kątem maksymalnego i zdecydowanego wykonywania zadań na korzyść tych jednostek, które odgrywają główną rolę w wykonaniu zadań bojowych.

W pozostałych przypadkach, mimo że poszczególne siły będą wykonywały różne zadania, łączyć ich będzie jednak fakt wspólnego przebywania w ugrupowaniu przeciwnika, brak możliwości przewidzenia rozwoju sytuacji oraz wspólny, groźny przeciwnik, zdolny pokrzyżować wszystkie plany. Fakty te przyczynią się do konieczności wspólnego rozstrzygania, w ramach współdziałania, takich problemów, jak:

- podział celów znajdujących się w strefie zainteresowania

współdziałających partnerów, koordynacja wysiłków z uwzględnieniem walorów bojowych oraz słabych i silnych stron poszczególnych partnerów a także wzajemne uzupełnianie się;

- skoordynowanie działań wobec obiektów będących celami wspólnych ataków;

- wzajemne udzielanie sobie pomocy przy realizacji innych zadan w trudnych i niebezpiecznych sytuacjach;

- informowanie się o możliwości wykorzystywania skutków własnych uderzeń;

- informowanie się o nieplanowych zmianach miejsca rozmieszczenia w celu zachowania warunków bezpieczeństwa.

Można stwierdzić, że współdziałanie z tymi elementami polegać będzie na dwukierunkowym świadczeniu sobie usług w ten sposób, aby każda ze stron czerpała maksymalne korzyści.

Podczas działań na terytorium własnego kraju, w ramach współdziałania zewnętrznego, można będzie jeszcze wyróżnić współdziałanie z ludnością cywilną.

Współdziałanie wewnętrzne winno zsynchronizować tak w czasie jak i w miejscu działanie wszystkich sił. Poszerzyć, rozwinąć i uzupełnić zadanie bojowe. Uwzględnić możliwe przewidywane warianty rozegrania powstałych sytuacji i zapewnić, mimo pozornej samodzielności poszczególnych podgrup, ścisłą współpracę.

Ostatecznie można stwierdzić, że podczas prowadzenia działań nieregularnych, współdziałanie jest problemem wielopłaszczyznowym, trudnym do jednoznacznego zdefiniowania. Albowiem warunki działania oraz konieczność wykonywania różnorodnych zadań nadają współdziałaniu niejednoznaczny charakter. Wyraża się to

m.in. występowaniem w czasie walki różnych zależności w wysiłkach współdziałających wojsk.

* * *

Sumując przedstawione uwagi, należy stwierdzić, że rozwiązanie problemu organizacji manewru oraz współdziałania grup prowadzących działania nieregularne należy szukać tak w rozumieniu istoty i zasad organizacji oraz prowadzenia tych działań, jak i rozumieniu istoty i zasad manewru i współdziałania oraz umiejętności i metod pracy dowódców w zależności od posiadanego czasu i konkretnej sytuacji.

Płk dr hab. Zbigniew SCIBIOREK

TAKTYKA DZIAŁAŃ NIEREGULARNYCH

Tematem dzisiejszego konwersatorium jest prowadzenie działań nieregularnych w operacjach na obszarze kraju. Nie potrzeba nikogo przekonywać, że to stosunkowo szeroki obszar zainteresowania. Dlatego też moje wystąpienie dotyczyć będzie kwestii związanych z bezpośrednią walką. Dążyć będę do ukazania głównych - moim zdaniem - zasad i reguł prowadzenia rozpatrywanych działań. Z góry zakładam, że wszelkie kwestie dotyczące zabezpieczenia i wsparcia logistycznego są rozstrzygnięte w miarę poprawnie.

Przed przystąpieniem do ukazania taktyki działań nieregularnych zasadnym wydaje się przybliżyć potencjalne możliwości bojowe pododdziałów (zgrupowań taktycznych) znajdujących się w ugrupowaniu przeciwnika. Wnioski z poprzednich konwsersatoriów dowodzą, że możliwości te będą zróżnicowane. Duży wpływ mieć będzie sposób przechodzenia do działań nieregularnych oraz czas ich prowadzenia.Niebagatelny wpływ mają warunki terenowe, siły znajdujące się na danym obszarze oraz postawa ludności miejscowej. Wiele zależeć będzie też od sytuacji na linii frontu i perspektywy dalszego rozwoju danej operacji i działań wojennych w ogólne.

Dokonując pewnych uogólnień można przyjąć, że możliwości bojowe będą znacznie większe podczas zamierzonych (planowych) działań nieregularnych. Na efektywność ich prowadzenia wywrze też wpływ charakter działań danego związku operacyjnego, na kierunku (rzecz) którego znajduje się pododdział (zgrupowanie taktyczne) w ugrupowaniu przeciwnika. Jeśli bowiem przewidywany jest zwrot zaczepny i przejście do przeciwnatarcia to są większe podstawy przypuszczać, że niezbyt odległa perspektywa połączenia się z siłami głównymi pozwoli inaczej dysponować posiadanymi środkami walki i użyciem sprzętu bojowego. Można będzie zdynamizować działania bez wyraźnej obawy o stan zapasów i środków materiałowych w niedalekiej przyszłości.

Przy planowych działaniach nieregularnych, zwłaszcza organizowanych w terenie urozmaiconym, lesistym i lesisto-jeziornym, istnieje dużo większe prawdopodobieństwo wykorzystania ciężkiego sprzętu bojowego. Użycie niewielkich zgrupowań czołgów, bojowych wozów piechoty (transporterów opancerzonych) i artylerii wydatnie wpłynie na możliwości bojowe. Oprócz wymiernych rezultatów użycia tego rodzaju sprzętu niebagatelną rolę odegra czynnik psychologiczny. Określona akcja z tego rodzaju sprzętem, przeprowadzona wewnątrz ugrupowania przeciwnika, wpłynie niewątpliwie na jego dalsze postępowanie. Zachwiana zostanie wiara w dalsze prowadzenie agresji i okupowanie zajętego obszaru. Fakt obecności wojsk przeciwnika wewnątrz własnego ugrupowania podważy także wiarę w szczelność frontu i dotychczasowe sukcesy pierwszorzutowych zgrupowań wojsk lądowych i głoszone sukcesy rezultatów oddziaływania.

Z przewidywanych warunków przechodzenia do działań nieregularnych i ich prowadzenia na obszarze kraju wynika, że z reguły pododdziały wojsk lądowych (zgrupowania taktyczne) będą dysponować uzbrojeniem stosunkowo lekkim i przenośnym. Niejednokrotnie mogą być to egzemplarze sprzętu zdemontowane z wozów bojowych, których dalsze wykorzystanie okazało się niemożliwe lub nierealne z uwagi na środowisko walki.

Lekkie, przenośne uzbrojenie rzutować będzie na możliwości bojowe. Gdyby nie uwzględniać specyfiki działań oraz form i sposobów realizacji zadań to możliwości te byłyby stosunkowo niewielkie. Nie można jednak do tego zagadnienia podchodzić w sposób zbliżony, jak przy rozpatrywaniu możliwości załamania natarcia określonego zgrupowania broni pancernej i jej zwalczania podczas prowadzenia obrony.

Powyższe spostrzeżenia pozwalają wyciągnąć wniosek, że pododdziały (zgrupowania taktyczne) przewidziane do prowadzenia działań nieregularnych nie są predysponowane do działań w terenie odkrytym i nie urozmaiconym. W zamian za to mogą przebywać i realizować określone zadania w obszarach urozmaiconych, zarówno pod względem rzeźby i pokrycia, w terenie ograniczającym i kanalizującym ruch. Jeśli spojrzymy na mapę fizyczną kraju to takich

obszarów jest stosunkowo wiele. Znajdują się one w głębi państwa, jak i w rejonach przygranicznych.

Przewidywane wyposażenie pododdziałów prowadzących działania nieregularne rzutuje na taktykę walki. Wynika ona także z charakteru warunków w jakich realizowane są poszczególne akcje (zadania) bojowe. Dążąc do właściwego spożytkowania parametrów uzbrojenia i uwzględniając fakt działalności na terenie opanowanym przez przeciwnika należy akcentować walkę z bliskiej odległości. Są wtedy realne podstawy przypuszczać, że wraz z czynnikiem zaskoczenia uda się zadać wrogowi wymierne straty. Jeśli uwzględnimy możliwość użycia (zastosowania) inżynieryjnych środków rażenia to przewidywane skutki oddziaływania mogą być znaczne. Umiejętne wyzyskanie właściwości uzbrojenia i środowiska walki pozwoli zrekompensować niedostatek broni ciężkiej, pozwalającej prowadzić ogień z dalszej odległości.

O powyższych zjawiskach wie najprawdopodobniej przeciwnik. Dlatego istotną kwestią będzie sprowokowanie go do wejścia w obszar mniej korzystny, gdzie bezwzględna przewaga materialna nie będzie mogła być w pełni ukazana. Trzeba więc umiejętnie spreparowanymi informacjami oraz działaniem potwierdzającym pewne fakty wciągnąć wroga w teren urozmaicony, lesisty lub lesisto-jeziorny. Doświadczenia z konfliktów lokalnych ostatnich lat dowodzą, że również rejony zurbanizowane nadają się do walki na bliską odległość, co powinno być domeną działań nieregularnych.

Wielce efektywne mogą być także zasadzki. Zorganizowane w sposób poprawny, przy umiejętnym wykorzystaniu warunków terenowcy, zapewniają walkę z bliskiej odległości. Umiejętnie przygotowana zasadzka gwarantuje wykorzystanie zapór inżynieryjnych i wykonanie silnego uderzenia na przeciwnika oraz bezpieczny odskok po wykonaniu zadania.

Analiza doświadczeń wojennych wsparta wizją przewidywanych działań pozwala przypuszczać, że istotnym elementem działań nieregularnych będą różnego rodzaju napady. Zorganizowane na doskonale rozpoznany obiekt i wykonane w terenie znanym mogą przynieść wymierne efekty. Są podstawy przypuszczać, że może zostać

zniszczony, na przykład określony węzeł łączności, element czy urządzenie wsparcia logistycznego. W sprzyjających okolicznościach można obezwładnić pododdział bojowy, głównie dysponujący środkami rażenia (oddziaływania) specjalistycznego.

Wśród możliwych form i sposobów walki ważną rolę odegrają także działania rozpoznawcze i dywersyjne. Nie przynoszą one bezpośrednio tak wymiernych efektów jak inne działania, nie mniej jednak stanowią istotny kompenent działań nieregularnych. W wielu bowiem przypadkach działania rozpoznawcze i dywersyjne stanowić będą podstawę wszelkiej działalności bojowej wewnątrz ugrupowania przeciwnika. To także istotny element działań psychologiczno-terrorystycznych; nieprzerwanej presji na okupanta i uświadamiania mu, że jest nieustannie podglądany. W tym drugim przypadku ważne jest również aby w ślad za rozpoznawaniem wykonywane były określone uderzenia na newralgiczne obiekty i urządzenia przeciwnika.

W działaniach nieregularnych ważną rolę spełniają działania psychologiczno-terrorystyczne. W ich ramach spektrum możliwych zadań jest stosunkowo szerokie. Aby oddziaływanie to przyniosło spodziewany efekt nieodzowna jest współpraca z ludnością miejscową i innymi organizacjami działającymi w danym rejonie. Wspólnie realizowanymi przedsięwzięciami należy dążyć do wytworzenia takiej sytuacji, aby okupant nigdzie i nigdy nie czuł się bezpieczny. Trzeba opracować plan wielopłaszczyznowego oddziaływania na przeciwnika i wywierania określonej presji. W rezultacie powinien on czuć się ciągle i wszędzie zagrożony, co zapewne nie pozostanie bez wpływu na aktywność i sprawność działania wroga. Ponadto ośmieszanie jego poczynań może sprawić, że jedynym argumentem będzie siła i groźba jej użycia wobec mieszkańców danego rejonu.

Prowadzenie różnego rodzaju działań wymaga sprawnie działającego systemu informacyjnego. W każdym rodzaju walki jest on istotnym elementem gwarantującym podejmowanie efektywnych działań bojowych. Podczas działań nieregularnych bez właściwego funkcjonowania "oczu i uszu" trudno mówić nie tylko o realizacji określonych zadań, ale i przebywaniu wewnątrz ugrupowania prze-

ciwnika. Bez wiadomości o jego wojskach, ich zamiarach, przewidywanym działaniu administracji okupanta nie można będzie wykonać zaplanowanych akcji,

System informacyjny na zapleczu przeciwnika i na rzecz wojsk prowadzących działania nieregularne jest specyficzny. Poszczególne elementy tego systemu działają na całkiem innych zasadach. Nieodzowne jest korzystanie z usług przyjaźnie ustosunkowanej ludności i umiejętne wykorzystanie miejscowej infrastruktury technicznej. Poszczególne ogniwa muszą być bardzo uczulone na wszelkiego rodzaju możliwe "przecieki" informacyjne. Ponadto istotnym jest aby wiadomość mogła szybko dotrzeć do adresata, co szczególnie istotne jest podczas współdziałania z wojskami operacyjnymi na linii frontu. Chodzi bowiem o to by z trudem zdobyta informacja dotarła do odpowiedniego dowódcy dysponującego środkiem rażenia, umożliwiającym szybkie wykonanie uderzenia na wysoce mobilne obiekty przeciwnika.

Działania nieregularne są specyficznym rodzajem walki. Z powyższego faktu wynika wniosek, że i taktyka powinna być odmienna od tej jaką stosują wojska w bezpośrednich działaniach bojowych. W tym bowiem przypadku ciągle trzeba mieć na uwadze specyfikę środowiska walki i fakt, że jest ona prowadzona wewnątrz ugrupowania przeciwnika. Nieodzowne jest więc umiejętne wykorzystywanie warunków terenowych i zachowań społeczeństwa, głównie pod kątem szybkiej koncentracji w ściśle określonym miejscu i czasie. Gwałtowny a zarazem zaskakujący atak, a następnie natychmiastowy odskok i dekoncentracja to nieodzowna reguła postępowania. Ta pulsacyjność działań stanowi o istocie działań nieregularnych, które cechuje skupienie wysiłku, by potem - w ścisłym współdziałaniu z ludnością miejscową i innymi organizacjami - przygotowywać się do kolejnej akcji.

Powszechnie przyjmowana teza, że bezruch na współczesnym polu walki oznacza zniszczenie daje mocno znać o sobie podczas działań nieregularnych. W tych jednak działaniach główna uwaga powinna być ukierunkowana na częstą zmianę miejsca pobytu. modyfikację rozstrzygania spraw bytowych i systemu funkcjonowania informacyjnego. Dla zachowania bezpieczeństwa i zagwarantowania

możliwości wykonania zaskakującego uderzenia trzeba też zmieniać trasy i sposoby przemieszczania oraz technikę koncentracji i dekoncentracji wojsk po wykonanej akcji.

x

x x

W wystąpieniu swoim przedstawiłem zagadnienia taktyki działań nieregularnych. Dążyłem do zaakcentowania kwestii o znaczeniu szczególnym, które decyduje o prowadzeniu rozpatrywanych działań. Sądzę, że innej filozofii podejścia do podjętego problemu być nie mogło. Każde bowiem środowisko walki i okoliczności (uwarunkowania) będą różne od siebie. Dlatego od inwencji określanego dowódcy, jego umiejętności spożytkowania wytworzonych warunków zależeć będzie w głównej mierze efektywność prowadzonych działań nieregularnych.

ppłk dypl. Krzysztof ŁADNIAK

SPRAWOZDANIE Z BADAŃ

przeprowadzonych podczas jednostronnego, wieloszczeblowego ćwiczenia szkieletowego na temat: **"Operacja obronna i zaczepna korpusu. Działania bojowe związku taktycznego i oddziału"** w dniach 14-19.06.1993 r. ze studentami Akademii Obrony Narodowej na OC Drawsko Pomorskie.

I. Ćwiczenie odbywało się w środkowej części Pomorza Zachodniego. Rejony działań ćwiczących związków taktycznych obejmowały tereny Szwajcarii Połczyńskiej. Główne zagadnienia rozpatrywane były na rozwiniętych polowych stanowiskach dowodzenia w ramach Poligonu Drawskiego.

Problematyka rozwiązywana podczas ćwiczenia dotyczyła doskonalenia studentów w zakresie organizowania i kierowania działaniami bojowymi na różnych szczeblach w realnym czasie prowadzenia operacji obronnej i zaczepnej korpusu na obszarze kraju. Uwzględniono też współpracę z siłami układu pozamilitarnego.

Na szczeblu korpusu rozwiązywano problemy związane z walką o utrzymanie taktycznej strefy obrony, wykonanie przeciwuderzenia oraz przejście do operacji zaczepnej.

Szczebel taktyczny rozwiązywał problemy obejmujące organizację i prowadzenie obrony, a w tym:

- wykonanie kontrataków;
- przejście z natarcia do obrony;
- prowadzenie działań opóźniających;
- prowadzenie pościgów i rajdów lądowych.

1. Przeprowadzone ćwiczenie było również doskonałą okazją do zweryfikowania poglądów teoretycznych w zakresie organizacji i prowadzenia działań nieregularnych. Badanymi problemami tych zagadnień były:

a) możliwości organizowania działań nieregularnych;

b) prowadzenie wymuszonych działań nieregularnych przez batalion pozostawiony na tyłach nieprzyjaciela;

c) prowadzenie działań nieregularnych przez siły pozostałe na tyłach nieprzyjaciela w sposób wymuszony i zamierzony;

d) prowadzenie działań nieregularnych na korzyść wojsk wykonujących przeciwuderzenie.

2. Przy tak zakreślonych problemach badawczych zmierzano do:

- określenia możliwości i treści przekazywanych zadań dla pododdziału przeznaczonego do prowadzenia działań nieregularnych;

- określenia możliwości i sposobów dowodzenia oraz wsparcia logistycznego;

- poszukiwania skutecznych sposobów współdziałania z siłami pozostałymi na obszarze opanowanym przez nieprzyjaciela (wojska obrony terytorialnej).

3. Hipoteza robocza

W toku prowadzenia operacji obronnej istnieje możliwość prowadzenia działań nieregularnych w sposób wymuszony i zamierzony. Prawdopodobnie jednym z zasadniczych czynników wpływających na formy i sposoby działań nieregularnych będą miały warunki terenowe i współdziałanie z wojskami obrony terytorialnej.

4. Ogólne warunki prowadzenia badań

Badania prowadzone były podczas jednostronnego, wieloszczeblowego ćwiczenia szkieletowego ze studentami Akademii Obrony Narodowej.

W trakcie badań stosowano następujące metody badawcze:

- obserwacja;

- analiza dokumentów;

- wywiad.

Prowadzone badania obejmowały swoim zakresem gromadzenie faktów istniejącego stanu rzeczy oraz krytyczną analizę dokumen-

tów i zgromadzonych faktów (w trakcie i po ćwiczeniu). Obserwację prowadzono zarówno w formie biernej, jak i uczestniczącej. W ramach metod uzupełniających w prowadzonych badaniach zastosowano metodę w postaci wywiadu poznawczego i osądowego. Tą metodą badań objęto wielu oficerów na różnych stanowiskach, zarówno spośród studentów jak i personelu naukowo-dydaktycznego.

Przeprowadzono także analizę dokumentów opracowanych w ramach wypracowanych decyzji. Analizie poddano dokumenty bojowe i pomocnicze: rozkazy, plany, meldunki, mapy robocze. Pozwoliło to uzyskać znaczną ilość danych w ramach wtórnego zbierania faktów co przyczyniło się do wzbogacenia wartościowych wniosków. W celu weryfikacji przyjętych decyzji do prowadzenia działań nieregularnych wykorzystano śmigłowiec Mi-8.

II. Przebieg badań i ich wyniki

1. Możliwości i warunki prowadzenia działań nieregularnych przez batalion pozostawiony na tyłach nieprzyjaciela w sposób wymuszony.

1.1. Sytuacja badawcza

W wyniku operacji zaczepnej "NIEBIESKICH" 213 bpz "POMARAŃCZOWYCH" walczący w pasie ubezpieczeń został odcięty od sił głównych 2 DZ w rejonie płn.-zach. GORZÓW WLKP. i częściowo okrążony. Prowadzone z powodzeniem natarcie przeciwnika spowodowało, że batalion nie miał możliwości wydostać się z zarysowującego okrążenia i połączenia z siłami głównymi. Dalsze pozostawanie w zajmowanym rejonie i walka w okrążeniu groziła poniesieniem znacznych strat i w konsekwencji zniszczeniem. Dowódca 213 bpz melduje położenie w sieci dowodzenia 21 pz - 2 DZ. Jednocześnie nawiązuje kontakt radiowy z grupą szturmową obrony terytorialnej (GSzOT) z BOT "S" broniącej Gorzowa Wlkp. Informacje przekazywane są do szczebla 2 KZ. Ze względu na szybkie tempo natarcia "NIEBIESKICH" nie ma możliwości utrzymania łączności w relacji bpz-pz-DZ. Dowódca 2 KZ decyduje użyć 213 bpz do działań

nieregularnych we współdziałaniu z siłami obrony terytorialnej i grupami specjalnymi.

1.2. Wyniki badań

W wyniku analizy dokumentów, obserwacji oraz wywiadów z ćwiczącym stwierdzono:

a) W zakresie sposobu i treści przekazywania zadań oraz wymiany informacji do czasu przejścia batalionu do działań nieregularnych łączność była utrzymywana przez techniczne środki łączności w sieci dowodzenia pz-DZ. Po przejściu do działań w głębi ugrupowania przeciwnika odległość poszczególnych grup batalionu do przedniego skraju obrony wynosiła 30-50 km. Uniemożliwiało to utrzymywanie łączności posiadanymi środkami. Doraźnie istniała możliwość przekazywania informacji przez grupy specjalne działające w tym rejonie. Dowódca 2 KZ decyduje wykorzystując wysadzenie desantu wydzielić jeden śmigłowiec do dostarczenia środków materiałowych dla batalionu. Do umówionego punktu spotkania dostarczono dwie R-350 wraz z radiotelegrafistami. Umożliwiło to zapewnienie łączności w relacji grupy działań nieregularnych - batalion specjalny-korpus. Przewidziano także inny sposób utrzymywania łączności, wykorzystując kontakt z grupami szturmowymi obrony terytorialnej. Posiadały one łączność z macierzystą BOT "S". Dało to możliwość łączności grupy działań nieregularnych (GDN) - grupy szturmowe obrony terytorialnej (GSzOT) - BOT "S"- sztab 2 KZ. Ten sposób został wykorzystany do złożenia zapotrzebowania w 2 KZ na środki materiałowe oraz ustalenie lądowiska dla śmigłowca. Ponadto dowódca 2 KZ przewidział możliwość przekazywania zadań dla GDN przez grupy specjalne zarówno przez techniczne środki łączności, jak również ustalono punkty kontaktowe.

W treści stawianych zadań określono ogólnie obszar działania z uwypukleniem rejonów szczególnego zainteresowania.

Poinformowano ćwiczących o obszarze działań wojsk obrony terytorialnej i kierunkach działania grup specjalnych. Ustalono,

że w ramach współdziałania siły batalionu powinny być wykorzystywane do wykonania wspólnych zadań.

b) W zakresie wypracowania sposobów prowadzenia działań stwierdzono, że: po otrzymaniu zadania o przejściu do działań nieregularnych ćwiczący podjęli decyzję aby wyjść z okrążenia. Częścią sił (sprzętem bojowym - BWP), przebić się do BOT "S" broniącej Gorzowa Wlkp, a pozostałymi we współdziałaniu z GSzOT przejść do działań nieregularnych w nakazanym obszarze. Zamierzono zorganizować sześć grup działań nieregularnych.

Po wyjściu z okrążenia i osiągnięciu gotowości do działania w nakazanym obszarze zorganizowano sześć baz GDN.

Każda grupa otrzymała rejon działania oraz rejon szczególnego zainteresowania gdzie miała ściśle współdziałać z siłami obrony terytorialnej.

Podczas realizacji postawionego zadania ćwiczący stosowali następujące sposoby działania:

- zasadzki (na kolumny wsparcia logistycznego nieprzyjaciela);
- napady (elementy systemu kierowania wojskami, kurierów);
- minowanie (dróg, mostów i linii kolejowej);
- rozpoznanie (wystawiono posterunki obserwacyjne);
- dwie grupy we współdziałaniu z GS-17 wykonały napad na elementy stanowiska dowodzenia 12 KZ "NIEBIESKICH"

c) W zakresie określenia możliwości wsparcia logistycznego

213 bpz przechodząc do działań nieregularnych dysponował niewielką ilością zapasów środków materiałowych. Przejście do działań w sposób wymuszony oraz wyjście z okrążenia metodą przenikania ograniczyły możliwości transportu środków materiałowych do rejonów bazowych. W tej sytuacji dowódca 2 KZ dla zapewnienia stworzonym grupom możliwości realnego działania wykorzystał działanie desantu. Wydzielił jeden śmigłowiec do przerzutu środków materiałowych w rejon bazowy. Środki te w ilości trzech ton zostały dostarczone wykorzystując korytarz powietrzny dla TDP,

realizowanego przez siły 2 KZ. Umożliwiło to wyposażyć działające grupy w niezbędne środki walki i łączności. Jednocześnie pozwoliło w ramach współdziałania wzmocnić pod względem logistycznym grupy specjalne i wojska obrony terytorialnej.

d) W zakresie możliwości i sposobów współdziałania z siłami własnymi w rejonie działania grup stwierdzono, że w obszarze wyznaczonym do działania znajdowały się następujące siły własne:

- dwie grupy specjalne z batalionu specjalnego;
- cztery grupy szturmowe obrony terytorialnej.

W wytworzonej sytuacji bojowej współdziałanie polegało na:

- wykorzystaniu GSzOT do nawiązania łączności z 2 KZ;
- wyznaczeniu przez GSzOT przewodników na czas wyjścia 213 bpz z okrążenia i osiągnięcia rejonów bazowych;
- opiece nad rannymi żołnierzami batalionu w bazach GSzOT:;

Zorganizowaniu wspólnych punktów kontaktowych;

- wspólnej zasadzce GDN i GSzOT na kolumnę nieprzyjaciela maszerującej po drodze LUBNO-ROZANKI-WOJCIESZYCE;
- napadzie na elementy SD 12 KZ "NIEBIESKICH" wspólnie z GS-17;
- szczegółowym rozpoznaniu rejonów działania grup z umiejscowieniem zorganizowania baz;
- zorganizowaniu lądowiska dla śmigłowca i szybkim transporcie otrzymanych środków materiałowych do rejonów bazowych.

2. Prowadzenie działań nieregularnych

2.1. Sytuacja badawcza

81 pz "POMARAŃCZOWYCH" otrzymał o 18.30 22.06 zadanie od dowódcy 8 DZ wydzielenia sił do kompanii na lewym skrzydle obrony pułku w celu prowadzenia działań nieregularnych. Głównym ich celem miało być dezorganizowanie podchodzenia drugich rzutów nieprzyjaciela w rejonie: JAWORZE, G.ŚWIERKOWA, CZERTYŃ.

W tej sytuacji dowódca 81 pz wyznaczył kpz lewoskrzydłowego batalionu broniącego się na pierwszej pozycji obrony. Kompania

ta miała przejść w sposób zamierzony do działań nieregularnych.

Wskutek włamania się "NIEBIESKICH" w głąb obrony 81 pz wyznaczona kompania znalazła się w jego ugrupowaniu bojowym i rozpoczęła działania nieregularne w nakazanym rejonie. W wyniku dalszego natarcia nieprzyjaciela oraz planowanego przeciwuderzenia 2 KZ GDN-81 na rozkaz dowódcy 2 KZ została podporządkowana dla 16 DZ i prowadziła działania na jej korzyść. Jednocześnie dowódca 2 KZ zmienił obszar działania dla pozostałych GDN z 213 bpz w celu realizacji zadań na korzyść przeciwuderzającej 16 DZ.

2.2. Wyniki badań

a) W zakresie sprawdzenia możliwości dowodzenia pozostałymi siłami stwierdzono, że dowódca 81 pz "POMARAŃCZOWYCH" zwrócił się z prośbą o wyposażenie kompanii w środki łączności o zwiększonym zasięgu. Ze względu na to, że dywizja nie posiadała na swym wyposażeniu odpowiedniej jakości sprzętu dostarczono radiostację R-350 z radiotelegrafistą z batalionu specjalnego korpusu. Umożliwiło to przyjmowanie zadań i przekazywanie meldunków przez siły wydzielone do działań nieregularnych.

Po przejściu GDN-81 do rejonu działania na kierunku planowanego uderzenia 16 DZ dowódca 2 KZ rozkazał nawiązać łączność z grupą poprzez sztab 8 DZ. Łączność nawiązano w rejonie JAWORZE o 10.00 24.6.

Dowódca 16 DZ poprosił dowódcę korpusu o podporządkowanie mu GDN-81 głównie dla ułatwienia procesu dowodzenia. Po wyrażeniu zgody na takie rozwiązanie 16 DZ nawiązała bezpośrednią łączność z GDN-81 przy pomocy wydzielonej z batalionu specjalnego R-350.

Ponadto dowódca 16 DZ do stawiania zadań dla GDN wykorzystał pośrednictwo SPR-16 działającego w ugrupowaniu nieprzyjaciela w rejonie zainteresowania grupy. Działania pozostałych grup z 213 bpz były dowodzone przez szczebel korpusu z ukierunkowaniem na wykonanie przeciwuderzenia.

b) W zakresie określenia sposobów prowadzenia działań

stwierdzono, że wyznaczona kompania piechoty 813 bpz zajęła rejon bazowy, w którym ukryła wozy bojowe. Tworząc grupy w sile do drużyny rozpoczęła działania nieregularne w nakazanym rejonie wykonując:

- zasadzki na pojedyńcze pojazdy i małe kolumny pododdziałów logistycznych;
- napady na posterunki regulacji ruchu;
- rozpoznanie (poprzez zorganizowane punkty obserwacyjne) w celu śledzenia przemieszczenia odwodów oraz manewru elementów ugrupowania bojowego nieprzyjaciela.

Po podporządkowaniu GDN-81 dowódca 16 DZ nakazał dezorganizować manewr pododdziałów nieprzyjaciela na kierunku natarcia oraz śledzić przemieszczenie elementów jego ugrupowania. Grupy te realizowały nakazane zadania wykonując:

- zasadzki;;
- ustawienie grup min w miejscach kanalizujących ruch;
- rozpoznanie poprzez obserwację w całym rejonie działania;
- niszczenie ważnych obiektów terenowych.

Działania prowadzono w specyficznym terenie, co determinowało rejony działania. Brak dużych miejscowości wykluczył możliwość działania w terenie zurbanizowanym.

c) W zakresie współdziałania z innymi siłami stwierdzono, że w rejonie działania GDN-81 znajdowała się grupa specjalna oraz SPR - 8 DZ. Próba nawiązania współdziałania z grupą specjalną nie powiodła się. W wyniku złej koordynacji zadań w relacji 8 DZ - 2 KZ dla grupy specjalnej nie został określony punkt kontaktowy. Nie określono też rejonu zastrzeżonego do działania dla grup specjalnych w celu uniknięcia przypadkowego wzajemnego zwalczania się.

Po przejściu GDN-81 w podporządkowanie 16 DZ dowódca dywizji zorganizował współdziałanie wyłącznie z własnymi elementami rozpoznawczymi. Przekazał miejsca punktów kontaktowych i sprecyzował rejon działania.

Współdziałanie z SPR-16 polegało na potwierdzeniu istnienia wykrytych obiektów. Wykorzystywano środki radiowe patrolu do przekazywania zadań dla grupy. Nie uwzględniono konieczności ustalenia współdziałania z wojskami przeciwuderzającymi w momencie spotkania w rejonie działania grup.

d) W zakresie możliwości i sposobów wsparcia logistycznego dowódca 81 pz przydzielił kompanii wyznaczonej do działań nieregularnych zwiększony limit amunicji i środków materiałowych. Nie został określony żaden sposób dostarczenia dodatkowo środków materiałowych dla GDN-81 podczas jej działania w głębi ugrupowania bojowego nieprzyjaciela. Jedynym sposobem uzupełnienia amunicji i żywności było zdobycie od nieprzyjaciela. Przewidywano, że czas prowadzenia działań będzie krótki ze względu na powodzenie przeciwuderzenia.

Dla działających GDN-213 nie przewidywano dodatkowego wsparcia logistycznego. Sądzono, że w ramach współdziałania z siłami obrony terytorialnej problematyka wsparcia logistycznego zwłaszcza żywności będzie rozwiązana przez wykorzystanie źródeł miejscowych. Przeprowadzona weryfikacja rejonu działań przez grupę badawczą potwierdziła, że ze względu na małą ilość gospodarstw rolnych oraz większych skupisk ludzkich nie mogło to być zrealizowane. Wielce problematyczną była też możliwość ukrycia sprzętu bojowego.

3. Prowadzenie działań nieregularnych na korzyść wojsk wykonujących przeciwnatarcie

3.1. Sytuacja badawcza

Dowódca 2 KZ "POMARAŃCZOWYCH" przygotowując przeciwuderzenie zdecydował przemieścić wszystkie działające przed frontem obrony GDN na kierunek przyszłego natarcia 16 DZ. O 11.00 24.6 rozkazał rozpocząć działania GDN w rejonie: płn. GORZÓW WLKP., STRZELCE KRAJEŃSKIE, BARLINEK w celu dezorganizacji dowodzenia i manewru wojsk nieprzyjaciela oraz prowadzenia rozpoznania. W na-

kazany rejon przemieściły się GDN-213, GDN-81 i zgodnie z postawionym zadaniem działały na korzyść 16 DZ. Dodatkowo w rejon działania GDN-213 przemieściły się siły rozbitego desantu, które w ramach wcześniej ustalonego współdziałania zostały jej podporządkowane. W zaistniałej sytuacji nie sprecyzowano dalszego współdziałania GDN z siłami obrony terytorialnej jak również grupami specjalnymi działającymi na rzecz 2 KZ.

3.2. Wyniki badań

a) W zakresie możliwości i sposobów dowodzenia działaniami nieregularnymi przez szczebel organizujący przeciwuderzenie (wykonujący i zabezpieczający przeciwuderzenie) stwierdzono, że działania nieregularne kierowane były przez szczebel związku taktycznego i operacyjnego. Dowódca 2 KZ kierował działaniem GDN-213 poprzez oddział rozpoznawczy korpusu, wykorzystując łączność radiową bezpośrednio do grup. Ponadto do przekazywania zadań i przyjmowania meldunków wykorzystano grupy specjalne. GDN-81 w początkowej fazie dowodzona była przez sztab 8 DZ. Na rozkaz dowódcy 2 KZ przekazana została dla 16 DZ. Umożliwiło to skrócenie obiegu informacji z relacji grupy działań nieregularnych - batalion specjalny - sztab 8 DZ - sztab 16 DZ do grupy działań nieregularnych - sztab 16 DZ. Dodatkowo dowódca 16 DZ do dowodzenia grupami wykorzystał patrole rozpoznawcze działające na kierunku natarcia.

b) W zakresie wyboru obiektów do działania

Zadania stawiane przez szczebel taktyczny i operacyjny miały charakter ogólny. Obiekty uderzeń (ataku) były wybierane samodzielnie przez poszczególne grupy w swoich rejonach działania. Główny wysiłek oddziaływania skierowano na:

- wozy dowodzenia i węzły łączności;
- środki walki radioelektronicznej;
- elementy systemu kierowania ruchem wojsk;
- kolumny wsparcia logistycznego.

Ponadto wszystkie elementy ugrupowania bojowego nieprzyja-

ciela były obiektami rozpoznania, a informacje lub wnioski natychmiast przekazywano do sztabów dywizji i korpusu.

c) W zakresie możliwości wsparcia logistycznego stwierdzono, że w czasie organizacji i realizacji przeciwuderzenia nie rozpatrywano tego zagadnienia. Sądzono, że środki materiałowe dostarczone dla GDN-123 oraz wypasażenie GDN-81 są wystarczające do prowadzenia działań. Zakładano, że brakujące środki materiałowe powinny być pozyskiwane ze źródeł miejscowych i od nieprzyjaciela. Nie brano pod uwagę możliwości dostarczenia środków materiałowych przy pomocy samolotów. Ograniczono się tylko do transportu śmigłowcowego, którego w danej sytuacji nie można było wykorzystać..

3.3. Wyniki badań

Przeprowadzone badania potwierdziły konieczność prowadzenia działań nieregularnych przez wojska pozostałe na obszarze opanowanym przez nieprzyjaciela. Nowe struktury organizacyjne na szczeblu taktycznym nie przewidują w swym składzie kompanii specjalnej. Prowadzenie działań nieregularnych na tyłach nieprzyjaciela umożliwi uzyskać niezbędne informacje dla organów rozpoznawczych.

Do najtrudniejszych problemów rozwiązywanych podczas ćwiczenia należały:

- zabezpieczenie systemów dowodzenia w środki łączności;
- tworzenie warunków do dostarczenia środków wsparcia logistycznego;
- zapewnienie współdziałania z elementami rozpoznawczymi przełożonego i siłami obrony terytorialnej.

Badania wykazały konieczność wcześniejszego wyposażenia w odpowiedni sprzęt łączności sił przeznaczonych do działań nieregularnych. W systemie dowodzenia w wypadku możliwości kierowania działaniami wystąpiły problemy natury szczebla dowodzenia przełożonego (operacyjny, taktyczny).

Ćwiczący w decydującej większości nie podejmowali decyzji o

zniszczeniu sprzętu. Dążyli do zachowania części sprzętu dla ułatwienia transportu a pozostałość wykorzystywali do wzmocnienia wojsk obrony terytorialnej lub ukrywali.

Do najczęściej stosowanych form i sposobów prowadzenia działań należały:

- zasadzki;
- rozpoznanie;
- mylenie;
- napady;
- niszczenie ważnych obiektów terenowych (dywersja);
- minowanie.

Organizując działania w określonym obszarze dążono do usamodzielnienia poszczególnych grup poprzez określenie rejonów odpowiedzialności. Zauważono konieczność wyznaczenia rejonów szczególnego zainteresowania w obszarze działania.

Wyniki badań potwierdzają zwiększenie efektywności działań poprzez odpowiedni dobór stanów osobowych pododdziałów pochodzących z danego regionu.

Wydzielając siły do zamierzonych działań nieregularnych najtrudniejszym problemem do rozwiązania przez ćwiczących było wyposażenie w sprzęt specjalistyczny m.in.: miny magnetyczne i kierunkowe, środki przeciwpancerne jednorazowego użytku, przenośne środki łączności o dużym zasięgu. Dodatkowym problemem był sprzęt bojowy (BWP), mało efektywny - zdaniem ćwiczących - w tego rodzaju działaniach.

III. W wyniku przeprowadzonych badań zasadnym wydaje się aby do praktyki szkolenia wojsk powinny być wdrożone następujące zagadnienia:

a) włączanie działań nieregularnych, jako zagadnienia szkoleniowego w każdym ćwiczeniu prowadzonym od szczebla związku taktycznego wzwyż;

b) w procesie szkolenia taktycznego powinna być realizowana

problematyka działań nieregularnych z uwzględnieniem przygotowania specjalistycznego wybranego pododdziału;

c)ujęcie problematyki zabezpieczenia działań nieregularnych w programach szkolenia wojsk specjalistycznych.

Dalszych badań teoretycznych oraz szukania nowych rozwiązań wymagają następujące problemy:

a) czy istnieje potrzeba tworzenia odrębnych pododdziałów przeznaczonych do działań nieregularnych;

b) jakie czynniki decydują o użyciu i żywotności pododdziałów prowadzących działania nieregularne na przyszłym polu walki.

W celu szybszego i efektywniejszego wdrożenia do praktyki szkoleniowej działań nieregularnych należałoby opracować teoretyczne zasady ich organizacji i prowadzenia. Dla wzbogacenia dorobku teoretycznego i praktycznego celowym wydaje się aby każde ćwiczenie prowadzone w wojskach posiadające epizod działań nieregularnych miało zaplanowane określone cele badawcze. W tym też celu w okresie opracowywania ćwiczenia należałoby powoływać zespoły autorskie o mieszanym składzie oficerów (rodzaje wojsk) znających problematykę działań nieregularnych. Taki zespół zobowiązany byłby do wykorzystania w planowanym ćwiczeniu wszystkich dotychczasowych uwag i wniosków oraz najnowszych poglądów teoretycznych w tym temacie.

Załączniki:

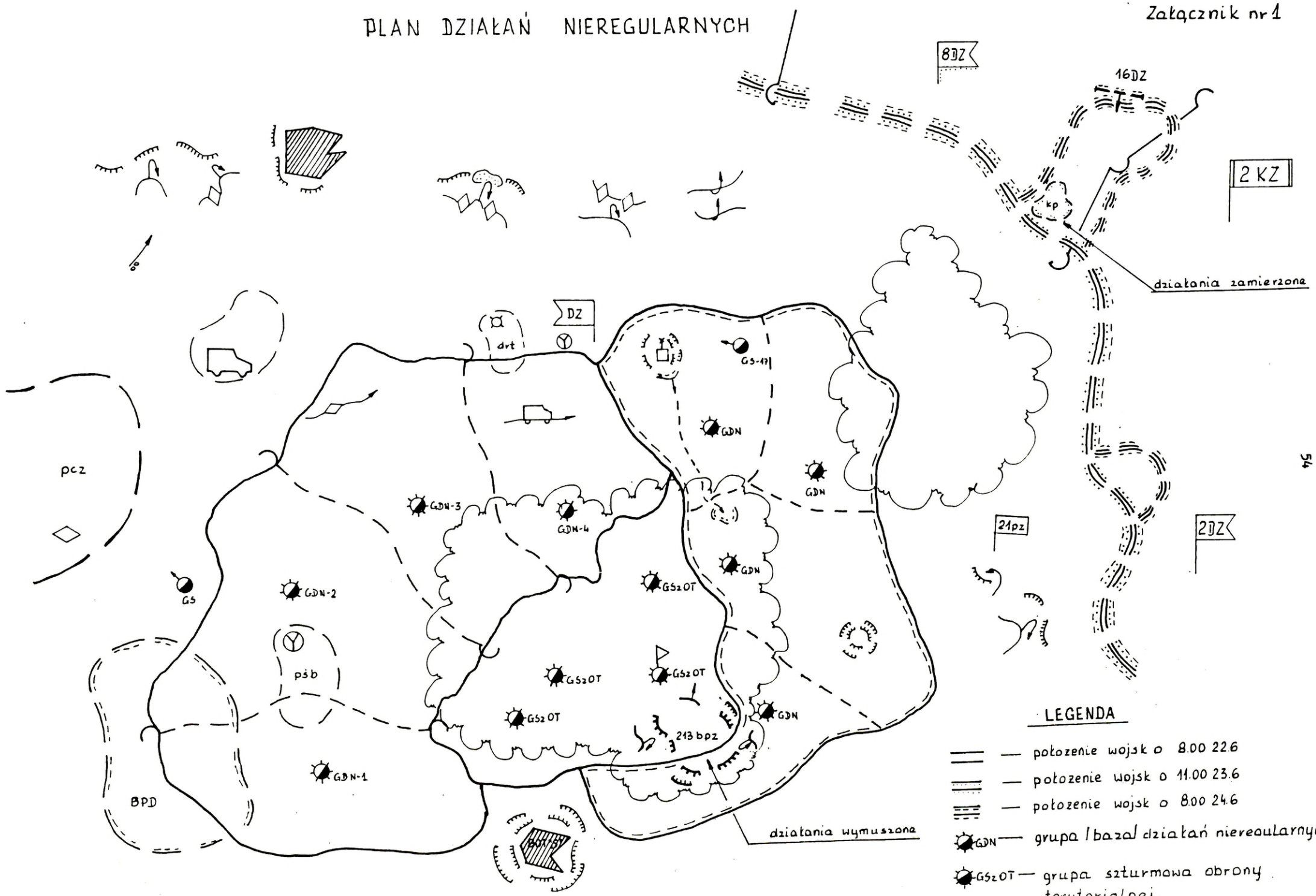
1. Plan działań nieregularnych. Szkic.
2. Decyzja dowódcy 213 bpz o przejściu do działań nieregularnych Szkic.
3. Decyzja dowódcy 213 bpz o działaniach nieregularnych. Szkic.
4. Plan działań nieregularnych podczas ćwiczenia szkieletowego ze studentami AON w roku akademickim 1992/93. Mapa 1:100 000.
5. Decyzja dowódcy 213 bpz o przejściu do działań nieregularnych w dniu 22.06. Mapa 1:50 000.

6. Decyzja dowódcy 213 bpz o przejściu do działań nieregularnych w dniu 22.06. Mapa 1:50 000.
7. Decyzja o przejściu do działań nieregularnych (zamierzonych, wymuszonych). Mapa 1:50 000.

Załączniki nr 4-7 egzemplarz nr 1.

Załącznik nr 1

PLAN DZIAŁAŃ NIEREGULARNYCH

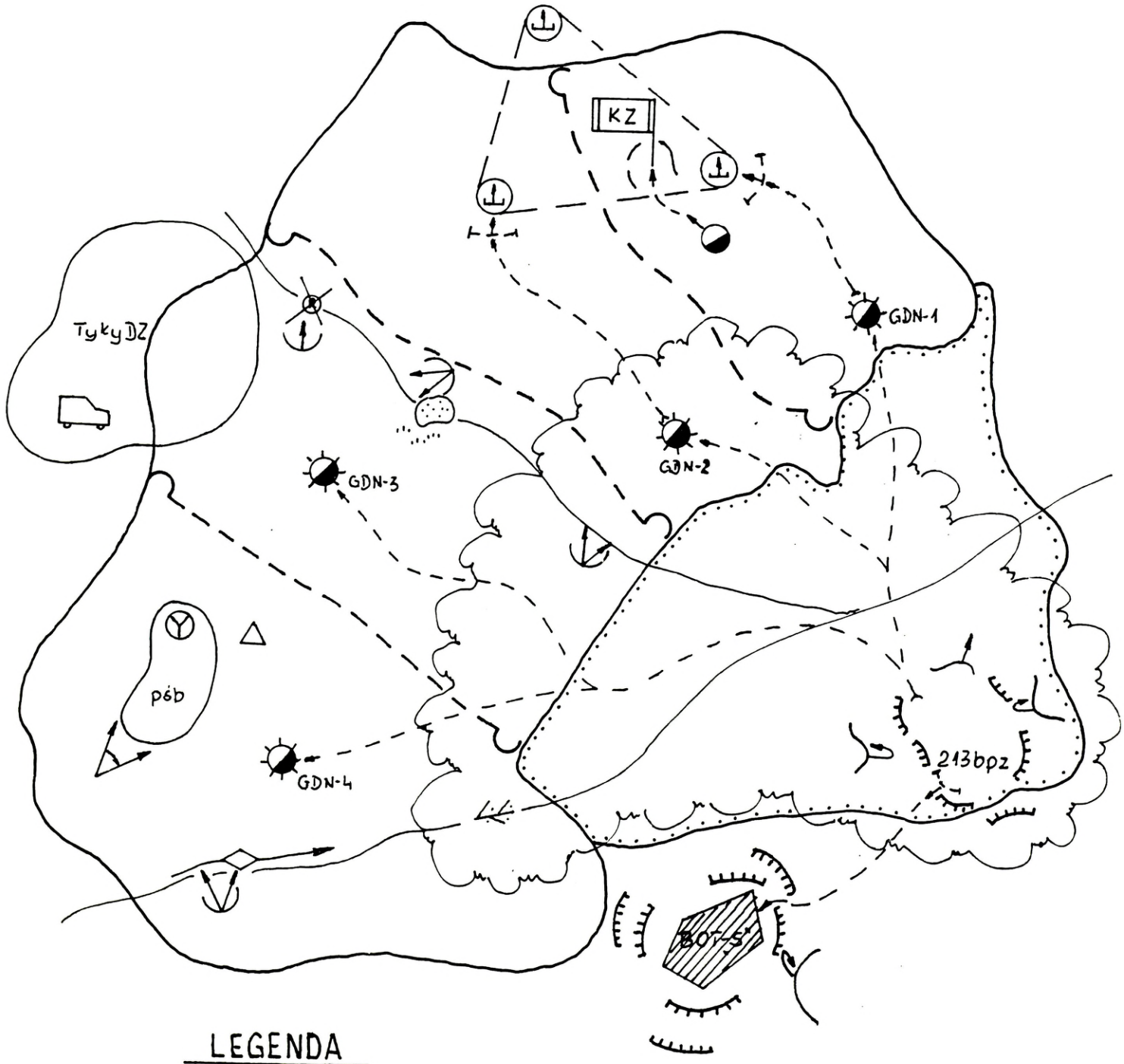

Zakącznik nr 2

DECYZJA

DOWÓDCY 213 bpz O PRZEJŚCIU DO DZIAŁAŃ NIEREGULARNYCH

w dniu 22.06

LEGENDA

— rejon działania GSz OT

— obserwacja wzrokowa

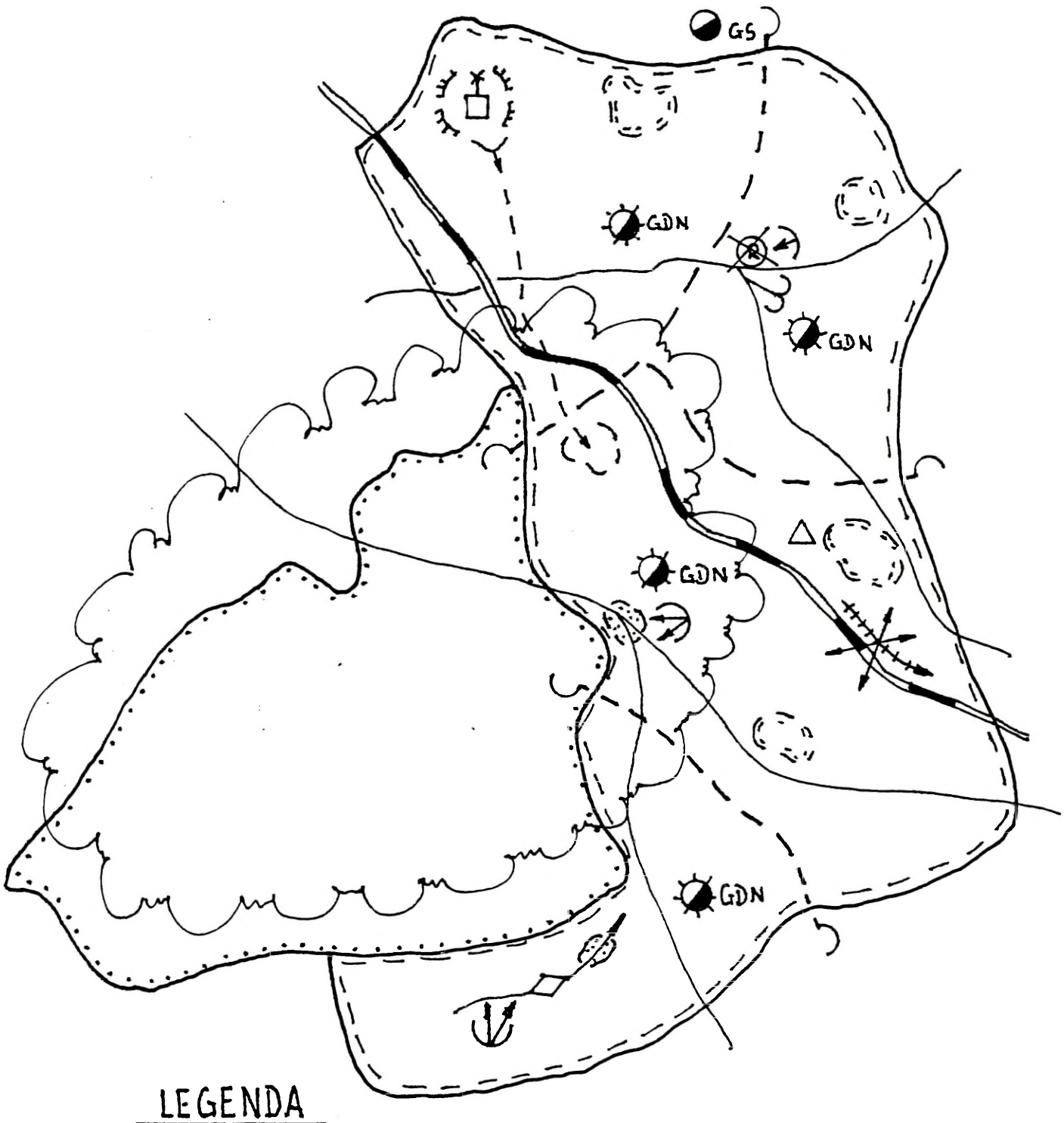
— granica rejonu

— napad

Załącznik nr3

DECYZJA

DOWÓDCY 213poz O DZIAŁANIACH NIEREGULARNYCH w dniu 24.6

LEGENDA

— rejon działania GSz OT

— rejon szczególnego zainteresowania

— zniszczonu transport ze sprzetem wojskowym

— mylenie

mjr dypl. Kazimierz RAKOWSKI

LOGISTYKA W DZIAŁANIACH NIEREGULARNYCH

Zaopatrywanie wojsk w środki niezbędne do walki oraz wykonywanie usług na rzecz walczących wojsk odgrywało znaczącą rolę we wszystkich wojnach. Niezależnie od tego w jakim okresie historycznym prowadzono wojny, problemy "żywienia walki" nazywane dziś logistyką częstokroć decydowały o zwycięstwie bądź klęsce walczących wojsk.

Problemy logistyki nabierają jeszcze większego znaczenia w działaniach nieregularnych. Działania w obszarze opanowanym przez przeciwnika, bez możliwości otrzymywania regularnego zaopatrzenia, stawiają dowódcę przed koniecznością samodzielnego rozwiązywania problemów logistycznych.

Wydaje się, że dla potrzeb przedstawionych rozważań, celowym będzie zachowanie dotychczasowego podziału działań logistycznych na zabezpieczenie materiałowe , medyczne i techniczne.

Zabezpieczenie materiałowe

Zabezpieczenie żywnościowe. Utrzymanie żołnierzy prowadzących działania nieregularne w dobrej kondycji fizycznej wymaga kalorycznego i regularnego ich żywienia. Wydaje się, że sprostanie temu wymogowi jest dość trudne ze względu na ilość potrzebnego wyżywienia i jego nietrwałość. Stąd konieczność częstego pozyskiwania wyżywienia oraz korzystania z różnych źródeł jego pozyskiwania. Takimi źródłami mogą być:

- zapasy żywności, które żołnierze mieli przy sobie w chwili przejścia do tych działań. Ze zrozumiałych względów będą to niewielkie ilości żywności, mogące zaspokoić potrzeby żołnierzy w ciągu 1-2 dni;

- zdobycze wojenne - pochodzące z akcji bojowych na kolumny transportowe nieprzyjaciela, przewożące zaopatrzenie;

- dobrowolne darowizny miejscowej ludności;

- kontrybucje i wymuszenia w stosunku do ludności wrogo nastawionej do naszych wojsk;

- pozyskiwanie żywności z zasobów miejscowych i polowania na zwierzynę leśną, łowienie ryb, zbieranie runa leśnego, itp.

Niemożność regularnego zdobywania żywności niesie ze sobą konieczność jej konserwowania i magazynowania. Celowym jest, aby w miejscu bazowania pododdziału bądź w jego pobliżu zmagazynować zapasy żywności na 2-3 dni. Mogą one stanowić sobą zasolone mięso, wędzone mięso lub ryby, suszone owoce i warzywa, a jeśli pozwolą na to warunki także marynaty mięsne, warzywne lub owocowe.

W żywieniu pododdziału należy dążyć do urozmaicenia diety, aby w maksymalnie możliwym stopniu wyeliminować zachorowania żołnierzy na skutek monotonnego żywienia i braku niezbędnych składników w pożywieniu.

Zaopatrzenie mundurowe. Najprawdopodobniej w czasie przejścia do działań nieregularnych, wszyscy żołnierze będą wyposażeni w etatowe umundurowanie, stosowne do pory roku i warunków atmosferycznych. Jednak w przypadku długotrwałych działań w odosobnieniu może zajść konieczność uzupełnienia przedmiotów mundurowych. Źródłami pozyskiwania mogą być:

- zdobyczne wojenne, uzyskane w akcjach bojowych na magazyny nieprzyjaciela, które po niezbędnym przystosowaniu polegającym na usunięciu odznak przynależności państwowej i zaopatrzenia we własne znaki, mogą być użytkowane przez własnych żołnierzy;

- darowizny od miejscowej ludności - będą to z konieczności ubrania cywilne, wymagające przystosowania podobnie jak mundury zdobyte na przeciwniku.

Ponadto w okresie niskich temperatur ważnym zagadnieniem staje się problem zaopatrzenia żołnierzy w ciepłą odzież. Należy

więc zaopatrywać żołnierzy w wyżej wymienionych źródłach w kożuchy, grube skarpety lub onuce, ciepłe czapki, rękawice itp. Pamiętać jednak należy, aby wszelkie pozyskane przedmioty mundurowe były oznakowane co do przynależności państwowej. W przeszłości najczęściej stosowanymi sposobami były biało-czerwone opaski na rękawach, takież kokardy w klapach kurtek, wojskowe orzełki przyszyte do cywilnych czapek.

Zaopatrzenie MPS - z oczywistych przyczyn nie należy rozumieć tego rodzaju zaopatrzenia zbyt dosłownie. Pododdział w działaniach nieregularnych będzie w minimalnym stopniu wykorzystywał sprzęt techniczny, o czm będzie mowa w części dotyczącej zaopatrzenia technicznego. Jednakowoż niektóre produkty, w które zaopatruje służba MPS będą pododdziałowi niezbędne, a to:

- smary i oleje do konserwacji uzbrojenia;
- nafta do oświetlenia;
- alkohol do przemywania ran.

Wymienione produkty mogą być uzyskane w następujących źródłach:

- ze zbiorników własnych pojazdów i agregatów;
- ze zbiorników i agregatów rozbitych pojazdów nieprzyjaciela;
- jako zdobycz wojenna z akcji na kolumny z zaopatrzeniem dla wojsk przeciwnika oraz składy mps;
- z akcji na zakłady przemysłowe, stacje paliwowe, warsztaty itp.

Tak jak w powyżej opisanych rodzajach zabezpieczenia dążyć należy do utworzenia koniecznego zapasu tych środków materiałowych.

Bytowanie - są to wszelkie przedsięwzięcia zmierzające do stworzenia żołnierzom warunków do skrytego wypoczynku, planowania i przygotowywania akcji bojowych. Trudno dać gotowy przepis na urządzenie takiej bazy, jednak powinna ona odpowiadać następującym wymogom:

- stwarzać możliwość wypoczynku, w tym zwłaszcza snu;

- dawać możliwość przygotowywania posiłków;
- dawać możliwość hospitalizacji lżej rannym i chorym;
- dawać możliwość magazynowania środków walki i środków niezbędnych do życia;
- zapewniać możliwość ukrycia się pododdziału, a w czasie napaści przeciwnika dać możliwość prowadzenia obrony i skrytego opuszczenia bazy;
- posiadać źródło wody.

Takim warunkom mogą odpowiadać zarówno bazy urządzone w kompleksach leśnych w formie szałasów i ziemianek, ale także wiejskie chałupy, budynki w mieście. Wiele cennych doświadczeń dostarczają działania partyzanckie z lat ostatniej wojny. Pokazują one, że nawet w tak niesprzyjających warunkach, dzięki pomysłowości partyzantów, urządzone bazy pozwalały im przetrwać całymi miesiącami. Szczytem pomysłowości można by nazwać (sprawdź bytomia) banderowców z UPA, których bunkry do dziś nie są w pełni zbadane i budzą podziw fachowców od inżynierii wojskowej.

Takie zakwaterowanie w wiejskich chałupach lub budynkach w mieście daje możliwość urządzenia schronów pod podłogą, tuneli ukrytych przejść itd. Pamiętać należy o tym, aby cały pododdział nigdy nie bzował w jednym miejscu, gdyż w tym przypadku jego wykrycie grozi całkowitym unicestwieniem. Wskazanym także jest, aby pododdział działający w odosobnieniu urządził kilka baz i zmieniał je dość często, w nieregularnych odstępach czasu, co utrudni jego wykrycie.

Zabezpieczenie medyczne

Głównym zadaniem zabezpieczenia medycznego w działaniach nieregularnych będzie profilaktyka zdrowotna. Jej celem będzie ograniczenie zachorowań żołnierzy. Osiągnięcie celu możliwe będzie dzięki:

- racjonalnej diecie;

- stosowaniu odpowiedniej do pory roku odzieży, w tym ciepłej bielizny, butów, rękawic, czapek, kożuchów itp;

- higienie żołnierzy - tj. utrzymywanie czystości ciała, strzyżenie, golenie itp.

Wydaje się, że gdyby nawet w pododdziale był lekarz jego możliwości byłyby wielce ograniczone. Stąd wszelkie zabiegi lecznicze w pododdziale działającym w odosobnieniu będą się sprowadzały do prostych zabiegów chirurgicznych oraz do podawania ogólnie dostępnych leków na niezbyt ciężkie choroby takie jak: przeziębienia, odmrożenia, lżejsze poparzenia, niestrawności, bóle głowy itp.

W przypadku cięższych ~~zranień~~ zranień i chorób konieczna jest hospitalizacja bądź zabiegi operacyjne. W takim wypadku zabiegu operacyjnego powinien dokonać miejscowy lekarz jeśli pozwolą na to warunki, posiadanie odpowiednich narzędzi i leków. Jeśli nie będzie to możliwe a czas na to pozwoli, należy rozpatrzyć możliwość podrzucenia rannego, bądź ciężko ~~rannego~~ chorego żołnierza do organów okupacyjnych nieprzyjaciela, co może mu utarować życie.

Należy jeszcze wymienić źródła pozyskiwania najprostszych leków:

- z wyposażenia osobistego żołnierzy (apteczki, pojazdy, pakiety, opatrunki osobiste);
- zdobycze wojenne na nieprzyjacielu;
- penetrowanie pobojowisk;
- darowizny;
- kontrybucje w aptekach i szpitalach zarówno cywilnych, jak i wojskowych.

Zaopatrzenie techniczne

Ten rodzaj zaopatrzenia należałoby rozpatrzyć w dwóch aspektach:

- z punktu widzenia sprzętu posiadanego przez służbę czołgowo-samochodową;

- z punktu widzenia uzbrojenia, zaopatrywania w amunicję i materiały wybuchowe.

Trudno dzisiaj określić jak długo i czy w ogóle będzie możliwe wykorzystanie wozów bojowych i pojazdów przez pododdział znajdujący się w ugrupowaniu przeciwnika. Jednak już dziś można założyć, że możliwości użycia tego sprzętu będą znacznie ograniczone poprzez:

- sytuację taktyczną - pododdział działający na wozach bojowych jest łatwiejszy do wykrycia, a poprzez małą liczebność do jego likwidacji nieprzyjaciel może użyć dużych sił, co spowoduje jego zniszczenie w stosunkowo krótkim czasie;

- kłopoty w zaopatrywaniu w MPS;

- brak części zamiennych i bardzo ograniczone możliwości prowadzenia remontów;

- zużycie amunicji do broni pokładowej i niemożność odtworzenia zapasów.

Powyższe okoliczności zmuszą pododdział do porzucenia wozów bojowych i samochodów. Należy wówczas dążyć do tego, aby porzucony sprzęt nie mógł być choćby w najmniejszym stopniu wykorzystany przez przeciwnika, natomiast to co może wykorzystać w dalszych działaniach powinno być zeń zabrane.

a) wozy bojowe

- armaty czołgów, bwp i dział samobieżnych winny być uczynione niezdatnymi do użytku poprzez: wymontowanie i zniszczenie klinów zamkowych lub spowodowanie rozdęcia lufy poprzez oddanie strzału przy umieszczonym wewnątrz lufy ciele obcym;

- karabiny maszynowe wymontowane i zabrane wraz z pozostałą amunicją;

- pozostawione wozy bojowe należy oblać paliwem, którego zabranie jest niemożliwe, bądź niecelowe i spalić;

- należy także uprzednio wymontować wszelkie urządzenia wozu bojowego, które mogą być przydatne w dalszych działaniach, tj. akumulatory, żarówki, bezpieczniki, kompasy i busole, przewody

elektryczne i hydrauliczne itd.

b) samochody - podobnie jak wozy bojowe należy spalić. Zastanowić się jednak wypada nad celowością niszczenia samochodów osobowych, terenowych i motocyklu. W zależności od warunków terenowych mogą okazać się łatwe do ukrycia i oddać pododdziałowi nieocenione usługi, poprzez zwiększenie jego manewrowości.

Skoro już wspomniano o mobilności działań, należy temu zagadnieniu poświęcić kilka zdań. Pododdziałowi w działaniach nieregularnych będą w różnych sytuacjach niezbędne środki transportowe. Mogą one być wykorzystywane do transportu żołnierzy, rannych i chorych, a także przewozu zdobyczy wojennych oraz transportu cięższego uzbrojenia, tj. moździerzy, granatników i karabinów maszynowych. Do tego celu można wykorzystać chłopskie furmanki, które mogą być wypożyczone od miejscowej ludności. Można również konstruować, przy wykorzystaniu kół z rozbitych pojazdów, małe wózki do ciągnięcia przez ludzi. Ofiarowane przez miejscową ludność lub zarekwirowane rowery również w znacznym stopniu mogą podnieść mobilność pododdziału. Nie można także wykluczyć wykorzystania pojazdów zdobytych na przeciwniku, a po akcji niszczonych.

Podsumowując tę część rozważań o zabezpieczeniu technicznym można by to ująć w następującym stwierdzeniu: dopóki są możliwości wykorzystania sprzętu technicznego należy z niego korzystać, w pozostałych wypadkach cokolwiek może być przydatne wymontować, a pojazd uczynić nieprzydatnym do wykorzystania przez przeciwnika.

Innym problemem zabezpieczenia technicznego jest zaopatrywanie w broń i amunicję. Należy przypuszczać, że do działań nieregularnych żołnierze przejdą z etatową bronią i częścią amunicji należną danemu rodzajowi broni. Ponadto broń i amunicja mogłyby być pozyskiwane z następujących źródeł:

- zdobycz wojenna - zdobywana zarówno w walce na żołnierzach przeciwnika, jak też wskutek akcji bojowych na transportery i

magazyny;

- penetracja pobojowisk w celu zbierania broni i amunicji zarówno własnej, jak też przeciwnika.

Ze względu na ograniczone możliwości remontu uzbrojenia należy gromadzić nawet uszkodzoną broń, która może być wykorzystana jako fundusz remontowy własnego uzbrojenia. Godzi się także podkreślić konieczność ciągłej dbałości o broń, gdyż jej sprawność w tych szczególnych działaniach będzie miała decydujące znaczenie. Nie sposób przy omawianiu zagadnień związanych z uzbrojeniem pominąć milczeniem broń białą. Wszelkiego rodzaju bagnety, tasaki, topory czy inna broń biała w przypadku braku broni palnej lub w sytuacjach, gdy wymagane jest ciche działanie, może oddać nieocenione usługi.

W sytuacji długotrwałego prowadzenia działań nieregularnych, przy posiadaniu odpowiedniego materiału, narzędzi i umiejętności można się także pokusić o samodzielną produkcję nieskomplikowanej broni strzeleckiej. Będą to najczęściej różnego rodzaju pistolety i karabiny samopały, miotacze granatów, miotacze płomieni oraz inna broń, do której można zdobyć lub samodzielnie wyprodukować amunicję.

Sądzić także wypada, że broń archaiczna, uważana dziś za zabawki w niektórych sytuacjach może się okazać wielce przydatna. Np. proce do miotania granatami lub ładunkami wybuchowymi i zapalającymi, łuki, kusze itp.

Kolejnym problemem jest pozyskiwanie materiału wybuchowego. Może się zdarzyć, że pododdział przechodzący do działań nieregularnych będzie posiadał materiał wybuchowy. W przeciwnym wypadku żołnierze będą zmuszeni do pozyskiwania MW z następujących źródeł:

- zdobycz wojenna (transporty, magazyny przeciwnika);
- odzyskiwanie MW z niewybuchów lub znalezionych pocisków zarówno własnych, jak i przeciwnika;

- odzyskiwanie MW z rozbrojonych min własnych i przeciwnika;

- samodzielna produkcja prostych, niewymagających skomplikowanej technologii MW ze składników dostępnych w tych warunkach.

Na zakończenie wypada stwierdzić, że z pewnością nie zostały przedstawione wszystkie problemy i możliwości realizacji wsparcia logistycznego w działaniach nieregularnych. Wiąże się to z trudnością przewidzenia wszystkich sytuacji, a co za tym idzie potrzeb pododdziału działającego w ugrupowaniu przeciwnika. Ta niecodzienna forma działań bojowych będzie zmuszała zarówno dowódców, jak też żołnierzy do poszukiwania coraz to nowych skutecznych sposobów walki, dla wykonania zadania i uniknięcia rozbicia.

ZAKOŃCZENIE

Dzisiejsze konwersatorim jest trzecią i zarazem ostatnią dyskusją naukową na temat działań nieregularnych w operacjach na obszarze kraju. Zgodnie z nakreślonym planem rozpatrzyliśmy teoretyczny i praktyczny wymiar tych działań. Wielce pozytywne są wyniki badań z przeprowadzonego ćwiczenia szkieletowego.

W sumie stworzona została określona baza, która może być wykorzystana w dalszej pracy nad koncepcją działań nieregularnych. Kolejnym więc etapem będzie opracowanie skryptu, który całościowo traktować będzie o problematyce tych działań. Jego wydanie planujemy pod koniec tego roku kalendarzowego.

SPIS TREŚCI

Strona

W S T Ę P 3

1. PROWADZENIE DZIAŁAŃ NIEREGULARNYCH 4

- mjr dr Zbigniew RUTKOWSKI

2. MANEWR ORAZ WSPÓŁDZIAŁANIE GRUP PROWADZĄCYCH DZIAŁANIA NIEREGULARNE 26

- ppłk dr Zbigniew SABAK

3. TAKTYKA DZIAŁAŃ NIEREGULARNYCH 34

- płk dr hab. Zbigniew ŚCIBIOREK

4. SPRAWOZDANIE Z BADAŃ 40

- ppłk dypl. Krzysztof ŁADNIAK

5. LOGISTYKA W DZIAŁANIACH NIEREGULARNYCH 57

- mjr dypl. Kazimierz RAKOWSKI

ZAKOŃCZENIE 66

Druk AON nr 525/WW

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Akademii Obrony Narodowej
Nr ewid. 59801
II